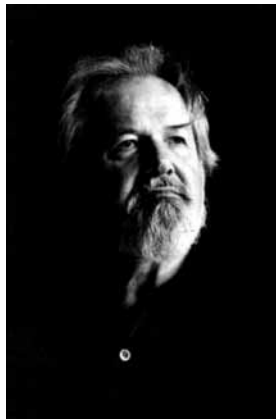

Миодраг Ђукић

КОЧИЈАШ

Комедија у три чина

МИОДРАГ ЂУКИЋ, драмски писац, рођен је 1938. у Прокупљу. Дипломирао је драматургију на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду.

Аутор је драмских дела: *Стиријиз код Цакера*, изведено у Академском позоришту “Бранко Крсмановић”, 1968. у Београду; *Пошраживање у мотелу* – драма награђена на конкурс Народног позоришта из Београда, где је премијерно изведена 1971. године. Иста драма под називом *Крчарева смрт* изведена је у Народног позоришту у Лесковцу 1972; *Александар* – премијерно изведена 1974. у Југословенском драмском позоришту у Београду; *Кисеоник* – драма изведена у Народног позоришту у Зрењанину; и Нишу. *Кришчњак* – драма изведена у Народног позоришту у Београду, *Башишник* – драма штампана у часопису *Театрон* 109; *Светионик* – драма штампана у 23. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Млин* – драма штампана у 27. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Пајзај* – драма штампана у 29. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Сомнамбули* – драма штампана у 30. књизи едиције “Савремена српска драма” и *Уговор* – драма штампана у 31. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Лабудово језеро* – драма штампана у 32. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Чудан стириц* – драма штампана у 35. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Фараон и лав* – драма штампана у 36. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Стиријиз код Цакера* – драма штампана у 39. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Вила Мејаморфоза* – драма штампана у 40. књизи едиције “Савремена српска драма”; *Мајстори* – драма штампана у 41. књизи едиције “Савремена српска драма”.

Изведене радио-драме: *Чудан стириц* – Радио Београд; *Мејална кулџица која се коџља* – Радио Београд; *Наследници* – Радио Београд; *Др Келава* – Радио Београд и Радио Варшава; *Провер* – Радио Београд; *Гољољ* – Радио Београд; *Раде Драинац* – Радио Београд.

Умро у Београду 3. 7. 2010.

Миодраг ЂУКИЋ

КОЧИЈАШ
Комедија у три чина

ЛИЦА:

АРСЕНИЈЕ МАМУТ

АНЂЕЛИЈА, његова жена

НИКОЛА и }
ЈОВАН } њихови синови

ГЛОРИЈА и }
ЈОЛАНДА } њихове српске жене

ЈОХАН и }
ВОЛФГАНГ } њихови немачки синови

КОЧИЈАШ

ЈОЦА КАРАКТЕР }
ЈУДА ШАМПИОН } просци
МИЛЕ КОПИЛЕ }
ТОМА ТРОПАР }

СТАНОЈЕ, отац Анђелијин

ВАТРОГАСНА БАНДА

Београд, марта 2010.

 ПРВИ ЧИН

Велики кристални лустер виси са плафона. Али, он је угашен, соба је у полумраку, свеће само кандило крај иконе св. Алимпија и велика дебела свећа милкери. Арсеније Мамуј бунца у свом кревету који својом величином доминира у ентеријеру окруженом регалима, креденцима и шифоњерима. Око кревета су распоређене фошље. У једној спава Анђелија, млада.

АРСЕНИЈЕ: Не, Боже, нећу! Ни жубор горског потока, ни кладенац хладне и бистре воде! Имаш ли ти вина? Ако имаш, а ти се мало протегни и пружи ми једну чашу. Знаш ли ти уопште колика је врућина доле, у паклу? Изгорех од високе температуре, а ти ни поветарац да пустиш, плахи дажд да нас ороси, да дуне ветрић кроз прозор, завесу да помери, да видим да око мене још има живота, да још нисам умро. Копрцам се овде у зноју, ко свиња у сопственом брлогу. Пошаљи ми жену, ако ти нећеш. Анђелијо, душо моја млада. Где су Глорија и Јоланда, моје миле снахе?!
Вина! Вина ми дајте децо, да не умрем жедан.

Улази кочијаш Харалампије у кожној кабиници и дубоким чизмама. У руци носи чашу воде).

КОЧИЈАШ: Ево, шта се дерете?! Стиже и освежење!

АРСЕНИЈЕ: Чекај, чекај! Ко си ти и шта радиш у мојој соби? Ко те је овамо пустио? Где су моја жена и снахе моје? Зар ја немам више никога на свету, него непознати странци да ме поје.
Шта ти је то у чаши?

КОЧИЈАШ: Хоћете да пијете или нећете?

АРСЕНИЈЕ: Дај овамо!
(Пошегне, загрице се, дуго кашље и љује)
Анђелијо, ко је овога пустио?

Харалампије пружи руку, изврне чашу и пролије воду.

КОЧИЈАШ: Не исплати се викати, господине. Ваш егоизам и њено бдење учинили су своје. Зар је не видите на фотели крај себе, како дубоко спава, после седам непреспаваних ноћи.

АРСЕНИЈЕ: Питао бих те нешто, само ако хоћеш искрено да ми одговориш.

- КОЧИЈАШ: Нама није дозвољено да лажемо.
- АРСЕНИЈЕ: Је ли ово мој сан или њен?
- КОЧИЈАШ: Живот је сан, господине.
- АРСЕНИЈЕ: Види, види, од кога сам ја очекивао освежење. А ти?! Шта си ти? Неки сељачки ђилкош или клоун неки, кад носиш чизме и кабаницу у сред лета.
- КОЧИЈАШ: Знате ви врло добро ко сам ја. Једном сте ми дали паре да купим бурек.
- АРСЕНИЈЕ: Шта бунцаш, какав бурек?! Да ниси утекао из неког азила? Мајко моја, па ти извесно ниси нормалан, чим се тако облачиш, по овако силној врућини. Знојиш ли се ти некад?
- КОЧИЈАШ: То је зато што сам ја кочијаш, а клима је овде варљива. Не могу ваљда себи да допустим назеб по оваквом времену?
- АРСЕНИЈЕ: Мора бити да си ти већ болестан, кад у том костиму упадаш људима кроз прозор у станове. Домаћина служиш обичном водом!
- КОЧИЈАШ: Нисам ја овамо дошао тек тако, непозван.
- АРСЕНИЈЕ: И кад ја говорим да се врата и прозори на кући чврсто затварају, сви мртвачким сном спавају, као да је свет безбедан, као да непогода не вреба прилику да изненада дуне и све по кући разбије. Да провали неки лудак или да ме ђаво однесе.
- КОЧИЈАШ: Мене су позвали да дођем по вас. Ја возим кочије.
- АРСЕНИЈЕ: Какве кочије, шта ти пада на памет? Мени треба такси или бар кола хитне помоћи да ме возе у болницу. Не желим у својој кући да умрем од жеђи.
- КОЧИЈАШ: Ох, како ви олако изговарате те тешке и нејасне речи. О возњи је реч, о мојој руској тројци са прапорцима око коњских вратова и на врху репова. Небеска музика за облаке на којима ми пловимо. Наш сан. О радосном догађају.
- АРСЕНИЈЕ: Па ево, вози њу, моју Анђелију. Она воли романтику. Док овако неодговорно спава, смотај је у једно ћебе и вози. Уосталом, тројка је њена жеља, увек је замишљала себе како у бунди од визона, на саоницама, лети снежним тундрама Сибира док се горе, на небу,

смењују бели облаци са јатима црних птица. Ја сам тражио такси, да идем у болницу, а они шаљу клоуна са прапорцима да ме одмах вози у мртвачницу.

КОЧИЈАШ: Не, видите, мене нико конкретно није звао, али ја имам распоред. И тамо пише да сте ви ноћас на реду. Једна бесплатна возња, почасни круг за господина Арсенија Мамута. Наравно да ви можете да одбијете, са чим се, уосталом, и не рачуна, јер нема тога који не чезне за једним оваквим задовољством. Чак и ја, који седим сасвим напред, одмах испод коњских репова, који се сваки час подижу, због коњског метаболизма, знате, и гасова, уживам у пространствима која брзо промичу око мене.

АРСЕНИЈЕ: А откад ви возите?

КОЧИЈАШ: О, па није баш било лако докопати се одмах дизгина. После велике матуре, прво ме је чекала лопата, па онда уношење и изношење клијената у саму кочију, па тимарење и појење коња, док нису навикли на мој специфични воњ. Тек онда ми је допуштено место испод њихових репова. У почетку су ме њима шибали по лицу, али кад сам им узвратио бичем, одмах је наступила слога и дисциплина, тако да сад уместо дизгина држим хармонику, на којој свирам веселе песмице, све зарад попуштања напетости, иако се још никад нисмо изврнули и на неутралном терену испоручили муштерију. Наша испорука је тачна и неомашива. Кажем “наша” иако сав посао обављам сам, јер код нас нема расипања и лажног дуплирања послова. Свако има свој задатак и дужан је да га беспоговорно обави. Са људима у возњи нема сувише разговора, за некога је то радост неописива, а за другог пак страх и патња. Јер наше дестинације су различите и увек примерене жељама муштерије. Сем ако они сами не кажу: “Вози ме куд хоћеш, само ме вози што пре одавде”. Онда се зна куда идемо. Сигурно не у зоолошки врт.

АРСЕНИЈЕ: Па, не може то тек тако, брајко, тајно у сред ноћи код мене, кад у кући сви спавају, кад сам сам и напуштен, болестан и непокретан. Нека неко дође да ме заштити од пљачке, утеша или бар пробуди моју верну љубу да ми донесе чашу вина, из мог бурета. Сав сам дехи-

дрирао од силног знојења. Да ми неко промени постељину, да ме мокрог пресвуче у суво. Дела, дела, ти не прилази, твоја помоћ ми не треба! Не прилази кад ти кажем, упозоравам те да сам наоружан, само што сам непокретан и не могу да извучем пиштољ испод јастука. Стани тамо, бар један метар даље од мене, поред свеће, да могу да ти видим лице, да прочитам намере у твојим очима. Хоћу да знам тарифу пре него што седнем тамо, у ту тројку, јер ја вас добро знам. Увек у почетку тврдите како је возња кобајаги бесплатна, а после, кад испоставите рачун, заврти ми се у глави.

КОЧИЈАШ: Хајде, хајде, ноћ је кратка и брзо пролази, ко зна шта ме још чека до зоре. Ћаскаћемо у возњи кад подлегнете лепоти пејзажа и императиву смисла.

АРСЕНИЈЕ: Не идем ја одавде никуда. Бар док се не погодимо за цену.

КОЧИЈАШ: Ваша цена је моје задовољство.

АРСЕНИЈЕ: Зашто нисте тражили да вам сипају вино из мог бурета?

КОЧИЈАШ: Ако треба да се извиним, онда се до пода клањамо. Чуо сам глас вапијућег у пустињи и помислио сам да вам пружим утеху. Постао сам преосетљив на неразумевање. Крив сам што се нисам на време распитао. Али не може један човек све да постигне.

АРСЕНИЈЕ: И мени је жао што је дошло до неспоразума. Међутим, моје су обавезе такве да не допуштају дуже боловање.

КОЧИЈАШ: Кад кочијаш дође онда све обавезе падају у воду. Замислите на шта би то личило: “Те, не могу сад морам на пијацу, те да’л да тркнем по хлеб и млеко!” Какво млеко?! Кад стигне кочија, ни чашу воде не дозвољавамо.

АРСЕНИЈЕ: Морам да удам жену. Сутра долазе просци.

КОЧИЈАШ: Зар она није удата за вас?

АРСЕНИЈЕ: Како уопште неко може да буде удат за некога ко је отпутовао? Ти то, брајко, изгледа, не разумеш. То је сувише деликатно за твоју грубу душу. Кочијашку. Знаш само за узенгије, амове, дизгине и бич. Ој – ха! Вози, брате, путем без повратка. Небески пејсажи

пролећу и нема нигде заустављања. На шта то личи?
Уморан путник ни чашу вина да попије. Из мога подрума. Знаш ли ти какво је то вино, сељачино?
Медовина му није равна.

КОЧИЈАШ: Наше тројке су добро снабдевене. Коњи су одлично увежбани, а о бичу нема ни говора. Чак нам ни дизгини нису неопходни. Уместо њих, ја узмем инструмент, па кад развучем, голо дрвеће успут олистави и гране процветавају. Све је бело од бехара. Небо и облаци. Само су птице црне и воле да гракћу кад чују моју музику. Ја свирам “опа – цупа, хоп, хоп, хоп! А оне у глас: “Кра-кра, кра-кра!” Такве лепоте нема ни у позоришту.

Него, нисам најбоље разумео то са удајом ваше жене. То је ова овде, што дубоко спава, зар не?

АРСЕНИЈЕ: Заносна лепотица!

КОЧИЈАШ: О, па ко то боље зна од мене? Деценијама ја чекам да се она ослободи, од часа кад сте ми је отели на играци у Ватрогасном дому.

АРСЕНИЈЕ: Значи изгубио си стрпљење?

КОЧИЈАШ: Што да се не уда за мене? Ми бисмо знали да ценимо такву услугу. Ја возим целог живота и досад нисам имао времена да тражим другу жену.

АРСЕНИЈЕ: Шта?! За обичног кочијаша?! Не долази у обзир!

КОЧИЈАШ: А шта мени фали? Имам сталну службу, догурао сам до шефа, а она, ако воли да се вози, може у мојој тројци. Да ме не чека сама у мом чардаку ни на небу ни на земљи. Осим тога, ја сам змај!

АРСЕНИЈЕ: Шта, шта?! Шта си ти? Па што онда не летиш по мојој соби, хајде, рашири крилца да те видим. Само немој да бљујеш ватру, молим те. На овој врелини само ми још пожар фали. Никад глупљи сан нисам уснио.

КОЧИЈАШ: *(Увређено)*

Видим, мене сте дисквалификовали.

АРСЕНИЈЕ: Па, не! Па, не! Таман посла. Него, ја чекам синове да ми дођу из Немачке, а ту су и снаје Глорија и Јоланда, комисија не може да одлучи док не види шта се све нуди. Али, сутра, знају,

(Почиње да се љуши од смеха)

кад дође конкуренција, анђели, сатири, силени и вилењаци, сва бића из твоје димензије, одлучићемо за кога да је дамо.

КОЧИЈАШ: У болести је, господине, танка граница између ваше и наше димензије. Довољно је само да уђете у моје кочије и већ сте у њој. Поготову ако се напијете вина из свога подрума. Само треба да пазите да не оптеретите организам. Један је тако пио и надуо се као жаба.

АРСЕНИЈЕ: Али, господине кочијашу, па мене вино одржава у животу.

КОЧИЈАШ: Моје име је Харалампије. Зовите ме Хари.

АРСЕНИЈЕ: Шта?! Па ти ниси ни Србин?!

КОЧИЈАШ: Име ми је страно, али по души припадам вама. Мек сам ко памук.

Да ја вама ипак донесем мало воде. Само немојте после мене да оптужите ако се надујете. Мислим да, колико се разумем у ваш случај, вашу ватру вино не гаси. Ви горите, господине, и вама би пријао свеж ваздух.

АРСЕНИЈЕ: Доктори су ми забранили да излазим из куће.

КОЧИЈАШ: Али сада можете. Само закорачите у моју кочију. Нико не може заувек да остане у привременој кући. Пређите, господине Мамуте, пређите у вечни сан и бригу о себи препустите другима. Видећете шта је право освежење, недостатак напетости, дефинитиван губитак сваке бриге. Хајде, хајде, ја ћу вам помоћи. Придигните се из те баруштине и закорачите у блаженство.

АРСЕНИЈЕ: Зашто? Ако је човек конзервативан и не воли да се излаже.

КОЧИЈАШ: Слушајте ви, господине Мамуте. Нисам ја овде упао у сред ноћи да вам саопштавам истину о вашем стању.

АРСЕНИЈЕ: Воду ја, Хари, не пијем.

КОЧИЈАШ: Ми морамо да водимо рачуна да нам сваки клијент остане одговоран према свему што за њим остане. Ето! Ви, на пример, још нисте ни бркове умочили а већ нудите своју жену. Хоћете да је се ратосиљате и то баш у часу кад више никако и ничим не можете да је задржите. После вас, она припада само мени и ту нема импровизације.

АРСЕНИЈЕ: Е, одавно сам ја приметио да су људи свиње, да им нације пливају у брлогу и да, уместо да воде благоугодне и учене разговоре, оне скиче и шљискају се блатом.

КОЧИЈАШ: Шта хоћете тиме да кажете?

АРСЕНИЈЕ: Ја мог анђела обожавам. Она је један ведар и комуникативан дух и не заслужује да остатак живота проведе у самоћи. Ко ће њој да пева и да је забавља, кад мене више не буде било? Зар да је туга за мном одведе у прошлост и сећањем на њу чисту душу јој укаља. Частан човек то никада неће допустити. А мени, као што и сам видиш, мени је време за пут без повратка. Не само да не бих могао да уживам у возњи и твојој музици него би ми се и врат укочио од сталног гледања уназад, од гриже савести због њене патње и усамљености. Зато сам и позвао неке пробране нежење, fine општинске пробисвете да сутра, пре подне, кад се напијем вина, дођу на кафу код мене, да поразговарам са свима и одаберем одговарајућег кандидата. То се можда раније никад није дешавало, да мртав човек брине о судбини своје удовице, али ја сам се оженио из љубави упркос жељи мојих родитеља који су мислили да ми је избор ветропираст. Имам кућу, види колика је, дворцац у срцу Шумадије, у целом Левчу нема веће, али шта то вреди ако се она, моја животна љубав, плаши да изађе у ходник по ноћи, да случајно не сретне мој дух умотан у бели покров. За сваки случај наредио сам веселу опрему, сву у жутиим цветовима са шареним лептирићима да, ако се понекад и вратим из чежње за њом, осети природни живот и прави рефлекс љубави. Има овде кршних Шумадинаца, одабраћемо јој једног да у тренуцима слабости може за нешто да се придржи. Јер ја, ваљда, још увек нисам умро, зар не, мајсторе, ти си само део мог редовног кошмара.

КОЧИЈАШ: Шта?! Зар ми који нисмо из Шумадије, не долазимо у обзир?

АРСЕНИЈЕ: Па, не! Па, не! Конкурс је отворен и сви неожењени имају право учешћа. Онај ко победи биће не само њен муж него и власник целокупног мог имања које никога не оставља равнодушним. Два винограда од по хектар, њива десет јутара, летњиковац у Каленићу

двеста квадрата, кућа овде у центру Крагујевца хиљаду и двеста, две воденице, енглески џип, кинески комби, три трактора и комбајн, подрум са четрдесет бачви и сто буради, вино, ракија, суво месо са тавана и осам стотина оваца, четрдесет крава сименталки и преко сто тридесет јоркширске прасади. Нема сланине, а и тамо где има, она је прошарана, боља од чисте шунке.

КОЧИЈАШ: Ето зашто сам ја понекад љут на администрацију. Док сам ја стални на терену, они седе заваљени у фотелијама и ништа не раде. Да ми је неко на време дао ову информацију можда бих ја ову ноћ и прескочио и дошао сутра директно на аудицију. Овако и сам разумем зашто се вама не иде никуда.

АРСЕНИЈЕ: А имам и Мицубиши од две хиљаде кубика, па кад се пустим низ путањ за дванаест минута стигнем у Гружу, где ме чека намештен летњиковац од осам стотина квадрата са високом оградом кроз коју сам пустио струју, да ми не упадају пијани кочијаши са скаредним предлозима у сред ноћи. Тамо ми је обезбеђење потпуно, али овде не дају струју. Да не налети нека мачка, кажу, боже мој, а протуве могу да ми проваљују кад хоће и нуде бесплатну возњу. Не кошта ништа, кажу, само, жену ми траже. И то без конкурса. Е, да видиш тамо енглеску траву свуда околу, са засађеним тујама и боровима. Јелку за нову годину никад не купујемо, већ посечемо такву лепотицу у дворишту какве нема ни на енглеском двору.

КОЧИЈАШ: А наследници?! Да ли они деле ваш посмртни концепт?

АРСЕНИЈЕ: Шта хоће они више од мене? Ако дођу на конкурс биће чланови изборне комисије, плус две снаје толико џандрљиве да су ми синови од њих побегли чак у Немачку, тамо се поженили Швабицама и изродили швапску копилад.

КОЧИЈАШ: Овде, значи, без мужева, живе на твојој грбачи.

АРСЕНИЈЕ: Е па, то су жене такви фахмани и муфлони, да ја не знам шта бих без њих. Контролишу раднике, воде ми књиге, улаз, излаз. Сваки динар зна се где је. Понекад ми се чини да је Мамут њихов, толико су се завластиле да чашу пића неће да ми донесу. Знаш ону причу о шумедијским снајама?

- КОЧИЈАШ: Ма о чему ми то, шта ми то? Време лети, а зора језди, само што није.
- АРСЕНИЈЕ: Питали старца: “Деда, како те поштују снаје?” “А која то, она старија ил она млађа?” “Обе, море, обе.” “Е па, више ме поштује она млађа.” “Откуд знаш?!” “Па, старија ми одговори, кад год јој нешто кажем: Једи деда говна! А млађа обрнуто: Не једи, деда, говна!
- КОЧИЈАШ: Ето, видите да немате због чега више овде да остајете, да је време за пут. А и шта ћете више? Створили сте све што је у моћи човека из провинције: Створили сте мржњу према себи и другима, жену, синове, дупле снаје и немачке унуке. Сви једва чекају да одете. Једино ће удовица можда мало проплакати, најешће се сувога мяса и грожђа, вина пити и вас ће се присећати са носталгијом. Овако намећете своје стандарде, зановетате ту из кревета, час вам је врућина а час сте жедни. Цела кућа заудара на сирће и бели лук, на камфор и сумпор, наредили сте да затворе све прозоре и врата, а очекујете ветрић да вас расхлади. Овде дувају једино ваши гасови, а кад вам ја нудим заносну возњу ви се нећкате. Видећете, још се нико није покајао. Зато сами одлучите. Хоћете ли у кочију пристojно обучени, или тако у неглижеу. Пустите њих да се сами кувају у овом августовском котлу. Јер кад вас греје сунце, можете да се склоните у хлад, али кад вас месец греје једино уточиште је гроб.
- АРСЕНИЈЕ: А да ниси ти можда неки демон који је дошао да ме узнемирава? Чекај, чекај, да се ја само докопам мог пиштоља, па да видим како си уопште ушао унутра, ако је све закључано. Да те није пустила нека моја снаја, из чисте злобе, уосталом можда су оне и тражиле да дођеш по мене.
(Тражи руком исјод јасијука)
- КОЧИЈАШ: Е сад је доста уображени старкељо. Ми уважавамо наше муштерије, али на такав отпор, наш једини одговор лежи у сили.
(Дере се)
Устај! Да те ја не би’ диго!
- АРСЕНИЈЕ: О – хо – хо! Само сам чекао кад ћеш да откријеш своје право лице, да видимо шта стоји, какво насиље и дрскост испод те лакејске глазури, маске љубазног

кочијаша. Још ми се овде улагујеш и нудиш за кандидата, да теби, ноћном демону, препустим моју љубав, злато моје и све моје богатство. Е па, неће моћи ове ноћи. Сад ћемо да видимо шта ће бити од тебе кад из мог браунинга саспем цео шаржер у твоју ђаволску њушку. Сиктер, море! У црни свет, одакле си дошао, јер ја теби ништа не верујем и мислим да си обична варалица.

(Вади њишићољ исћод јасћука и ућери ѓа у кочијаша)

КОЧИЈАШ: Грех је на вашој души кад сте ми је украли у Ватрогасном дому пре четрдесет и пет година.

АРСЕНИЈЕ: Лажеш! Мењао си је за бурек!

КОЧИЈАШ: Био сам гладан и уплашен, а ви... ви сте то, као господар наше беде, врло добро знали, да искористите свачији страх и увећате своје богатство иако сте већ били власник пола Шумадије; сила земаљска, убица и гангстер, против голобрадог дечака заљубљеног и збуњеног, гладног и на смрт препадног. Ко је тада смео у Крагујевцу да се супростави Арси Мамуту?! Уосталом, моје намере су и данас према вашој супрузи часне и ја се њоме никада не бих оженио из користољубља већ само због њене неизмерне лепоте. Како само слатко спава. Где ће вам душа ако је својом пуцњавом тргнете из сна.

АРСЕНИЈЕ: Одступи ђаволе, не прилази мојој жени, јер ако се изненада пробуди и угледа твоју кочијашку њушку почеће да вришти што лако може да доведе на сцену Глорију и Јоланду. А онда тешко теби, растргнуће те као успаљене кучке, као античке баханткиње у потрази за мушкарцем.

КОЧИЈАШ: Тихо ћу ја, као лептир на латици, само да зароним рило у овај цвет, успавану лепотицу, да куснем из ваше зделе и схватим зашто се толико опирете вожњи која је наручена.

АРСЕНИЈЕ: Ма видим ја куда води то сладострашће, твој апетит за оловом из мога браунинга.

КОЧИЈАШ: Али, ви не схватате шта је служба и који су њени службени императиви. Не мислите ваљда да сам ја овде из личних разлога користољубља, да нисам послат по задатку и да смем

да прежем коње из штале без икаквог резултата. Ако ви претите службеном лицу ватреним оружјем и одбијате да пођете са мном, онда ми не преостаје друго него да њу спакујем у топло ћебе и да је понесем у кочију. Можда би то било у реду, уместо једне старе и исцеђене смокве, младу поморанџу, набреклу од сокова. То је прилика коју вам други никада неће указати.
(Узме једно ћебе и пребаци га преко ње. Затим се сагне и подигне је заједно са ћебом. Брзо одлази са њом)

Арсеније почне да љуца из њишиоља и да урла за њима.

АРСЕНИЈЕ: Чекај, стани разбојниче! Јој, украде ми лопов Анђе-лију. Анђо, душо моја, буди се, бори се љубави, ако треба прст у око, штиклом у цеваницу, не дај се сенима прошлости, ко зна шта овај хоће од тебе. Просци још нису стигли, а овај те однесе иако није ни кандидат.

Глорија! Јоланда! Моје миле снахе, тако ли се чува бабо на самрти, ја овде умирем од жеђи, а вас две ни нос да промолите. Однесе вам свекрву, ћецо моја, а ускоро могу и по мене да се врате. Где сте кћери пакла, где сте несрећнице, тешко вама ако ми се синови врате, све ћу да им испричам и како чувате њихове родитеље и како шурујете с ђаволом.

Изван сцене Анђа френетично вришти, коњи напљу њишије.

Две високе и кошчајне жене обучене у дуге сиваћице долазе на сцену.

ГЛОРИЈА: Шта је било, бабо, да ли вас ђаволи деру?! Ко то толико вришти и што пуцаш, лудаче, можеш још и лустер да погодиш?! Знаш ли ти колико он кошта?

АРСЕНИЈЕ: То сам донео из дансинг сале Ватрогасног дома.

ЈОЛАНДА: Да нећете јагоде са шлагом, па пиштољем дозивате послугу?

ГЛОРИЈА: Пријело му се нешто слатко, боји се да тога нема тамо где иде.

АРСЕНИЈЕ: А куда па ја то идем, вештице? И што да идем из моје куће?

ГЛОРИЈА: Зато што кућа у гроб не стаје. Поготову не тако велика у скромну рупу у земљи.

- ЈОЛАНДА: Ко за мало већег јазавца.
- АРСЕНИЈЕ: Жедан сам као пас. Умирем овде, скичећи и цвилећи за мало освежења.
- ГЛОРИЈА: Ваша жеђ је нештољива, бабо. Ви треба да идете на језеро бистре планинске воде.
- ЈОЛАНДА: Бесмртне живе воде, која мртве рибе враћа на сцену, као што животворни аплауз подиже глумце помрле од лажне смрти.
- АРСЕНИЈЕ: Јес' да ме горске виле удаве у својој језерској травуљини.
- ГЛОРИЈА: Шта сте сад сањали? Звер неку, или ђавола који је дошао по вашу душу? Зар мислите да смрт можете препасти дреком и пуцањем из вашег пиштоља?
- ЈОЛАНДА: Једино што тако бунован може да убије некога од нас кад појуримо да видимо шта га то дави.
- АРСЕНИЈЕ: Дави ме лична трагедија. Моји синови, снаје српске и снаје немачке. А сад и унуци чији језик не разумем. Волен зи бите, гроссе фата!
Ја од вас хоћу чашу вина, а шта ви од мене то ни ђаво не зна. Толико вас има а сам овде скапавам од жеђи. А не знам ни где ми је Анђа и шта ће бити са данашњом просидбом ако се на време не врати. Онај кочијаш сваког часа може да дође по мене и она остаје сама. На милост и немилост са вама, породичним зомбијима и њиховим вампирским очњацима.
- ЈОЛАНДА: А шта је са нама, бабо? Ко о нама води рачуна? Нама су Швабице украле мужеве, а мама има вас, па и у гробу кад будете били, бићете њени. Данас не може нико да живи у бигамији сем ваших синова, којима туђе жене рађају нашу ћецу.
- АРСЕНИЈЕ: Овде сви мисле само на себе. Нико не поштује моје идеје.
- ГЛОРИЈА: У нама имате бесплатну послугу, која нема права чак ни на сопствену ноћ, на сан до јутра.
- ЈОЛАНДА: По сву ноћ дреждимо крај вашег кревета, бранећи вам душу да је неко не украде из вашег тела и однесе из наше куће.
- ГЛОРИЈА: Је ли опет долазио онај кочијаш?

АРСЕНИЈЕ: Ја мислим да је то лудак неки коме намерно отварате врата и прозоре тако да може ноћу слободно да ме малтретира.

ЈОЛАНДА: Што нисте искористили прилику да одете са њим, душу да освежите, а не да се овде у својој постељи знојите као свиња.

АРСЕНИЈЕ: Шта ја могу кад се он определио за Анђу.

ГЛОРИЈА: Не, бабо, болан! Не! Врата и прозори су чврсто затворени тако да дашак ваздуха не може да уђе, нема кисеоника који би допро до вашег мозга због чега он има тако морбидне идеје. Све је загушљиво и нејасно, због ваше неодлучности смрт подједнако вреба на све нас.

Чује се Анђелијин глас кроз ехо.

АНЂЕЛИЈА: Арсеније, спасавај ме од змаја, мужу мој љубљени! Овај ме носи у свој чардак ни на небу ни на земљи. Убиј троглаву аждају, витеже мој свети!

АРСЕНИЈЕ: А?! Шта кажете на ово? Чујете глас вапијућег у пустињи?! Она је у канџама змаја! Овде је дошао на свом тропрегу да је отме од мене. Ви сте га намерно пустиле у одаје моје, звери подземне.

(Виче)

Звери подземне ме држе, љубави! Не могу да мрднем, да ти помогнем. Ја сам окован за постељу. Бори се сама!

ГЛОРИЈА: Јоланда, сестрице, они су сви луди!

ЈОЛАНДА: Тешко нама, Глорија, јадничцима самим на свијету међу луђацима у њиховим кошмарима!

АРСЕНИЈЕ: Па добро, ако сте и ви део тог кошмара зашто онда немате бар по две главе? Ја сам навикао на циркус, такав је био цео мој ужас, ужас пајаца. Али не могу ваљда ни ја стално да спавам, где је моје буђење, ако сам жив?! И где је она? Што се не појави на вратима са чашом вина, као права домаћица, удавача такорећи која данас мења своју животну позицију. А не да ми мауче за помоћ од неког змаја из неког простора, у мојој глави!

(Виче)

Анђо! Анђелија! Где си, љубави, дођи душо моја, молим те одмах да ме заштитиш од ових младих

јаребица. Не знам шта још хоће од мене. Своја два једина голуба сам им дао, али оне нису знале да их сачувају и сад чекају да им израсте још по једна глава, немачка. Нисам ја крив!

И дај то вино!

Ах, проклети, проклети мој живот, умирем од жеђи и неуспеха. Све сам стекао а немам ништа.

Улази Анђелија и бџира на колицима доручак.

АНЂЕЛИЈА: Шта то чујем, шта то чујем?! Изгледа да ми се сунце пробудило. Тек је изронило из меких јастука и већ поче нервозно и љуто. Али, ево, стиже утеха, богат и калоричан доручак са топлом белом кафом. Доктори тврде да је добар доручак важан за продужење здравља и живота.

Ко ће сад да ми луцка, ко да ме љуби? Моје мило злато, мој анђео с неба, сунце моје жежено!

АРСЕНИЈЕ: *(Набусиџо)*

Где си досад била?

АНЂЕЛИЈА: Заспала од умора, пала са столице и скочила у страху да се не пробудиш а ја доручак још нисам зготовила.

АРСЕНИЈЕ: А ја сам мислио, Анђо, богами сам се бојао да те је она битанга, кочијаш неки од мене украо. Само да ово није опет нека његова ујдурма и претварање неко. Богами се бојим да се негде у сну нисам откачио и да сад не знам шта јесте а шта није.

АНЂЕЛИЈА: Јеси, јеси. Иако твој сан није мој живот ипак не знам шта се то са мном дешава. Одједном сам се нашла у наручју неког змаја, ватра му из ждрела сукља, а очи сијају као звезде у ноћи. Ко зна можда су то и биле звезде тек сва сам била претрнула од страха и вриштим избеумљено и пружам руку за једном док нисам осетила врелину рингле, која ме је опекла на мом шпорету. Не могу да верујем да је то био мој сан. И још чујем како ми се неки сладуњав глас као мед цеди у уво: "Спреми мужу доручак. Нећу никуда да га возим гладног..."

АРСЕНИЈЕ: ... и жедног.

АНЂЕЛИЈА: Донела сам ти белу кафицу. Са пуно, пуно шећера.

АРСЕНИЈЕ: А где је вино? Из мога бурета.

АНЂЕЛИЈА: Доктори су забранили.

- АРСЕНИЈЕ: Доктори или онај Робинзон Крусо. Што заудару на козје коже. Смрди као јарац у пубертету. И кињи ме сваке ноћи. Уопште не знам шта хоће од мене.
- ЈОЛАНДА: Хоће човјек да вас вози, бабо.
- АРСЕНИЈЕ: А куд да ме вози? У гроб хладан и окрутан, мене, Арсу Мамута, неуништивог. То што више ништа не знам не значи да сам мртав. Не знам ни где је моја жена, Анђа.
- АНЂЕЛИЈА: Ја сам твоја жена, зар не видиш?!
- АРСЕНИЈЕ: Богами, ја у то не верујем. Не знам чак ни да ли су ове две штаци моје снаје, а камоли да си ти моја Анђа. Мени она никад не кува белу кафу. Пу! Шта ако ми је кочијаш отео жену, а тебе овде потурио да ја не приметим подвалу. Целог живота ме лажу и краду а камоли сад, кад сам на самрти. Сама кажеш да те је украо змај, вриштиш негде, у мојој глави, као да те ђаволи деру, а сад се изненада појављујеш са топлим доручком.
- АНЂЕЛИЈА: *(Плаче)*
Откуд ја знам како небеска мистерија функционише.
- АРСЕНИЈЕ: Белу кафу категорички одбијам! Римским царевима су сипали отров у белу кафу, па како онда данас да се човек осећа безбедно.
- ГЛОРИЈА: У то вријеме се ниће у Јевропи није пила кава, већ цијеђен лимун и поморанца.
- АРСЕНИЈЕ: Ако има нека чашица портоа или каберне совињон? То би ме можда утешило. Много сам жедан а нико не нуди укусну капљицу него ђубре које ни Римљани нису могли очима да виде.
- АНЂЕЛИЈА: А шта мислиш, Арсеније, љубави? Да ли сам ја још увек млада и лепа?
- АРСЕНИЈЕ: И зар није сувише рано да се једе? Ех, да ми је само да знам где они моји инвалиди нађоше ове две штаци? Да се њима ваљда поштапају, шта ли?!
- ГЛОРИЈА: У овој кући доживљавам само увреде и понижење. Зар је мало шта су нам урадили ваши синови, него сад и ви настављате да нас газите.
- АРСЕНИЈЕ: И те Швабице?! Ко зна на шта оне личе. На мопса или свињу, ђаво ће га знати, са оним изгужваним њушкама.

- АНЂЕЛИЈА: О, кћери моје миле, тата је још бунован, драга децо моја, и узбуђен од позива на пут, па не зна шта говори.
- ЈОЛАНДА: Што једном већ не оде кад га толико позивају. И ја сам уморна од његовог непрекидног извољевања и силног драња. А сад је још почео и да пуца на неке приказе, Господ га уразумио. Што му неко не одузме пиштољ?
- ГЛОРИЈА: Хајдемо, сестрице, натраг у кревет. Још увек је рано и хладно, а наша постеља је топла.
- АРСЕНИЈЕ: Како хладно, ја горим као на ломачи.
- ГЛОРИЈА: Горим, горим ватрицу,
Да запалим татицу...
- ЈОЛАНДА: Тата се бори,
Неће да гори...
- ГЛОРИЈА: Ево, мама, сад сте ви овдје, чувајте га добро да вам га неко не украде, а нас две се враћамо у постељу. Ускоро нас чека ваша просидба а неко треба данас и да послужује.
- ЈОЛАНДА: Није ред да пред просцима на нос падамо. Идемо, Глорија.
- ГЛОРИЈА: Идемо, идемо, паре да бројимо, књиге да сређујемо, пазар да прегледамо.

Њих две одлазе.

- АРСА: *(Виче за њима)*
Добро бројте, пазите се шумедијских лопова. Тај гледа, мислиш, једним оком купус, а другим месо вади. Жута банка да не фали, јер сутра, кад дође нови газда, немој да испадне да ја нисам био домаћин.
- АНЂЕЛИЈА: Ти си једини мој газда, моја једина љубави, нема другог ни за мене, ни за твоје имање. А ту су ти и два сина, ко две јабуке златне и унуци уче српски тамо даноноћно, да деду обрадују, да их деда помилује.
- АРСА: Гроссе фата, не деда!
Еј, Мамуте, мамуте, до чега те они доведоше. Место да се одавде жене, из питомог завичаја они ми чак из дивље Босне доведоше две неотесане и тупоглаве штাকে. Исте такве инвалиде ко што су и они. А Швабице нисам још ни вид'о. Ако и њих овде доведу биће крви до колена.

АНЂЕЛИЈА: Не знам мили мој Арсо шта се то с нама дешава. Ти се спремаш за пут а мене хоће да возе.

Знам да сам била овде крај тебе, ту, на овој столици и можда сам задремала кад се изненада ступи на мене нека сила и однесе ме у кујну где шпорет гори и као пожар све око мене обасјава неком чудном светлошћу. А он ме гледа ватреним погледом и говори: “Ево, скувај белу кафу свом покојнику, ускоро следи велика промена, удаћеш се за мене и живећеш на чардаку, ни на небу ни на земљи.”

Вриснем ја од страха и гурнем му прст у око које ме опече као живи пламен. Толико сам се уплашила да нисам знала да ли је време за починак или за доручак. Једино што сам се сетила то је да вино никако не смем да ти донесем.

Колико си побеснео можда би пуцао и у мене.

АРСЕНИЈЕ: Зар у тебе, мила моја љубо Анђелијо, шта ти пада на памет, е, јеси лепа и неодољива али си изгледа и глупа кад не видиш колико те волим и колико мислим на тебе и твоју будућност. Зар се не радујеш што и мртав мислим на тебе.

АНЂЕЛИЈА: Откад си па ти мртав?

АРСЕНИЈЕ: Од у скоро.

АНЂЕЛИЈА: А кад је па то у скоро било, а да се није отегло?

АРСЕНИЈЕ: Па чекам, чекам, и мислим да је све то већ при крају. Видиш да су по мене почеле да долазе небеске силе да ме возе, једва сам се одбранио до твоје просидбе.

АНЂЕЛИЈА: То је само сан, не треба се бојати.

АРСЕНИЈЕ: Али тврд сан, тврђи од овог нашег разговора.

Знаш ли ти, Анђелијо, љубо моја верна, да ја без вина не верујем више ни у шта. Зато ме и држите трезног да ми се сокови моји измешају у глави, и да више ништа не видим јасно. Фали ми супстанца да ми прочисти слику.

АНЂЕЛИЈА: Ти си и овако луд, мој Арсеније. Жену у мојим годинама, крај тебе живог, други да просе.

АРСЕНИЈЕ: Па ваљда мора да постоји неки жири, да изабере најбоље решење. Жене, кад саме бирају, кад одлучују без ичије контроле, по правилу изаберу најгоре решење. Шта да се залепиш за неку барабу, која оће бабу због богатства а не због њене лепоте?

АНЂЕЛИЈА: О каквој се лепоти може говорити за жену од шездесет година?

АРСЕНИЈЕ: Шта, шта?! Како шездесет, откуд шездесет? Па ти си имала само петнаест година кад сам те ја узео са мојих пуних педесет. Па кол'ко онда то ја сад имам?

АНЂЕЛИЈА: Деведесет пет си напунио тринаестог маја.

АРСЕНИЈЕ: Видим ја да ни сунце више није као што је некад било, ни месец, ни звезде. Да знаш да вино боље греје, поготову ако је из нашег подрума.

АНЂЕЛИЈА: (*Оћвара креденац*)
Каберне или порто?

АРСЕНИЈЕ: Порто, порто, само разблажен. Сипај воду да га мало разбијемо, разбојника. Толико се згуснуо, кад га погледаш – вата. Као ти, љубави моја, Анђо, лепотице.

Анђелија вади флашу вина и чашу из креденца, заћим сића вино.

АНЂЕЛИЈА: Ех, кад ме тако погледаш сва поруменим од стида.

АРСЕНИЈЕ: Црвено је боја Бога и љубавне моћи. Погледај у моју чашу како заносно искри. А све што кипи, пенуша се и дивље скаче носи енергију, живот, божји благослов.
(*Жудно ћије*)

Као крв у младом организму. Зато нам је и дата лепота. Да нас покрене, да заволимо живот и боримо се за њега до последњег даха. Ко њу не примећује мртав је и пре физичке смрти.

(*Пије*)

Зато ја тебе толико волим, Анђо љубави. Ти мислиш да је то можда од вина, али ја сам пијан од твог присуства, јер као што нема вина без алкохола, тако исто нема ни љубави без лепоте. Не знам да ли ти имаш свест о томе. Ако ти искључимо младост и лепоту, шта онда у теби остаје? Да кажемо образовање, у школу ниси ишла, интелигенцију немаш на кога, отац ти је био идиот, а мајка шизофреничарка. Не можемо да се ослонимо ни на памет ни на физичку снагу јер никад ништа ниси радила, ни физички ни интелектуално.

Мислим шта си онда ти ако ниси лепотица.

АНЂЕЛИЈА: Брука, ето шта. Не само за мене и тебе, него и за нашу децу и њихове жене. Шта ћу ја да радим ако нам данас дођу синови са својим другим супругама? Где да склоним Глорију и Јоланду? Зар да нам унуци остану сирочићи, па макар и Немци?

АРСЕНИЈЕ: А зна ли се на шта долазе? На твоју просидбу или на моју сахрану?

АНЂЕЛИЈА: Још ћеш ти и коло да поведеш на свадби своје жене.

АРСЕНИЈЕ: Попу за сахрану један дукат. То му је тарифа. Ако тражи још, а ти зови оцу, нек ме мртвог преведе у ислам. Мени је свеједно, Бог је један. Кочијашу ништа не плаћај. Он то по службеној дужности.

АНЂЕЛИЈА: Само да он налети на мене будну да га ја мокрим партвишом по зеленој глави, да добро запамти кад ме је змај небески носио успавану по целој кући.

АРСЕНИЈЕ: Друго мене брине, Анђелијо, љубо моја, а не небески змајеви и горске виле. Мене брину синови моји, идиоти на деду, твога оца, како би иначе могли да се поново ожене у Немачкој кад их живе жене чекају овде, у сред Крагујевца.

И хоће ли они бити компетентни чланови жирија кад бирају себи оца другога, мога правога и јединог наследника.

АНЂЕЛИЈА: Они, Арсо, пишу, да зато и долазе. Кажу, да спрече бруку.

АРСЕНИЈЕ: Е, кад би знали они зашто мене зову Арса Мамут, не би се баш толико далеко усуђивали. Зато што ја потичем из доба диносауруса, зато што су ми кљове дугачке преко два метра и оштрије од сабље димискије. Нема те техничке направе која би могла да ме помери са места где ја станем. Мене нико не може да заустави у мојој намери, а неки би хтели да све што сам целог живота стицао оде на добош одмах после моје сахране. Знаш ли ти, Анђо, да данас у овој земљи не постоји удавача са већим миразом од твог. Е па отворено вам кажем: ти и твоји синови нисте у стању да њим управљате, зато сам се ја и определио за газду који уме да цени твоју лепоту и да чува моје богатство. Зар да и мене, кад умрем, упропасте дебили као што су упропастили целу Србију. Е не дам, мајци!

Ја хоћу просперитет а не пропаст у будућности, јер мој гроб је све ово моје и он после мене може само да се шири и напредује а не да трули и пропада. Да су се фараони сетили на време цео Египат би ставили под своје пирамиде, а не да им Бедуини и Енглези проваљују у лавиринте и да им као пси разносе кости по

пустињском песку и лондонским мртвачницама.
Хоћу да будем мртав свуда тамо где сам био жив, хоћу да ме чува и поштује цела Шумадија а не да ми као Карађорђу секу главу секиром и да ми одрано лице пуне сламом и праве крпењачу од мене.
Еј, бре, Срби!

Није смрт крај ни за кога већ само нова шанса за нове игре и даље освајање простора у небеској Србији у којој се башкаре сви великани овога рода, а не малолумни дебили и мртва пувала кој ни чашу вина не могу да донесу свом изнемоглom господару кога чека далек пут, све у круг па у центар!

Е тај центар је моја идеја да се сачува и унапреди оно што је већ створено, а не да се разори свака нада у будућност нових нараштаја, да заувек нестану виле и змајеви, патуљци и динови, мамути и диносауруси који су вековима пре појаве људског гада господарили планетом.

Зато нека се твоји синови чувају оштрих кљова јер Арса Мамут не дозвољава да му се приближе ништарије и да га обузме трулеж њихове неспособности и неодговорности.

Анђелија му склони вино.

АНЂЕЛИЈА: Они су и моји синови!

АРСЕНИЈЕ: Твоји, него шта? Наравно да су твоји кад су леви и глуми а не моћни и крвожедни синови моји соколови.

АНЂЕЛИЈА: О крвожедни су они, и те како крвожедни, него се боје. Страх у кости си им утерао још док су били деца.

АРСЕНИЈЕ: Само жене да упоредимо па да одмах видимо каква је разлика међу нама. Моја је лепотица Василиса Прекрасна Кијевске губерније, а њихове, овде штаке, а тамо швапски мопсови и питбултеријери. Препотопске њушке! Јел' то у реду да ми такве ругобе доведу у кућу и још да ми кућу узму?! Да чисти шумадијски ваздух поново загади швапско штектање, да мртви ђаци из Шумарица помисле да их је издао Арса Мамут, да се продао њиховим целатима и да је прешао у свињски некрст.

Јок, море! Јок! Не дам док сам жив, а ни мртав! Да побијем говна!

Маше њишићољем. Анђелија му њрилази и нежно узима оружје.

АНЂЕЛИЈА: Луди мој Арсеније, луди, луди човече, ето зашто су ти доктори забранили да пијеш вино. Ионако сувише често падаш у бунило и не знаш више на кога да пуцаш и од кога да се браниш.

АРСЕНИЈЕ: Анђо, љубави, врати ми пиштољ кад те лепо молим. Знаш и сама колико сте ви жене заборавне. Врата не закључавате, прозоре не затварате а сумњиви елементи се непрекидно мувају око мог одра. Целог живота сам се бојао лопова, а сад су почели да долазе чак и по мене. И сви личе на неке паклене сподобе, на влашке чобане, Боже ме сачувај, умотани у неке коже и крзна само што као мачке не маучу. До сад их је једино тај пиштољ спречавао да ми се приближе, иначе би ме, ђаволи, одавно однели.

АНЂЕЛИЈА: Чува тебе твоја Анђа боље од било ког оружја.

АРСЕНИЈЕ: А откуд си ти па сад моја?! Мој је пиштољ, а синови су твоји. Ни унуци нису моји кад штекћу на германском а не на благословеном српском. Мени је пиштољ неопходан и због твоје просидбе. Шта ја знам какви ће се све ту наћи кандидати. Можда неки губитник реши да те отме, да ми те украде као мој кочијаш, па шта ћу ја стар и голорук. Овако кад види мој браунинг има да се сети колико је пристојност важна за преживљавање. Да га ја не убијем као пацова овде. Да се неко не закопрца под твојим ногама, да не доживиш стрес уместо радост, јер прошња је најрадоснији догађај у животу сваке девојке. Сећам се како су ти очи светлеле од среће кад сам те први пут испросио на игранци у Ватрогасном дому. Како ти је дечје срце тукло на мојим грудима док сам те водио кроз корак “На лепом плавом Дунаву”.
Умало ниси пала у несвест.

АНЂЕЛИЈА: Био је то одсјај овог лустера, који си после однео кући, са његових хиљаду кристала и стотину сијалица. Они су се мрешкали, кристали и бацали одсјај на све стране, а ја...

(Плаче)

... ја сам била збуњена и уплашена, онда исто као и сада, после толико година, јер ако мислиш да ја желим да живим после тебе и још са другим, грдно се вараш. Најрадије бих с тобом мртвим легла у гроб жива, само да избегнем ову бруку коју си ми приредио.

Чује се звоно на вратицима, дуго и ујорно.

АРСЕНИЈЕ: То је он! Вратио се по мене, а можда чак и по тебе, Анђелијо, љубо моја верна. Дај ми пиштољ, да му ја одмах у његове мрске планове пљунем, да му покажем да ова кућа није и не може бити његова дестинација.

АНЂЕЛИЈА: Али, одавно је свануло, Арсеније. Можда су то већ први гости.

АРСЕНИЈЕ: А колико је то сати, Василисо моја прекрасна?

АНЂЕЛИЈА: Девет.

АРСЕНИЈЕ: Онда не може бити. Ја сам пријем заказао у десет. Али, ако није он, разбојник, ко ли је то тако нестрплив, коме ли се толико жури, кад је овако поранио?

АНЂЕЛИЈА: Не знам.

Звоно, ја лупање на вратицима.

АРСЕНИЈЕ: Врати ми пиштољ, врати!

Она му враћа пиштољ.

АНЂЕЛИЈА: А ти добро пази. Немој да убијеш неког нашег.

АРСЕНИЈЕ: Где ти видиш нашег, па још и да га не убијем. Одавно смо ти и ја само два усамљена стара пања после шумског пожара. Ми више не горимо, Анђелијо, него само тињамо, а они све више наваљују. Зато ја морам бити спреман за одбрану.

Него, ти сад иди, склони се на време, да не би неки куршум залутали... пу... пу... ђаво га однео тамо где треба а не обрнуто. А вино, врати ми, душу моју стару ионако нема више шта у мени да је задржи. Па, нек прође, љубави, нек пролети кроз мене као љубав, као цео мој живот. Брзо и топло. Треба значајан посао данас завршити.

(Звоно дуго звони, ударци у вратицима су снажнији. Анђелија му ојечи даје флашу и чају. Он поново сита и пије)

Охо-хо! Мој позив на конкурс је, изгледа, пао на плодно тле. Биће данас разговора, биће перспективе и будућности. Док има Бога има и наде.

АНЂЕЛИЈА: А можда су то они, синови наши, стигли са пута, Бог их благословио.

АРСЕНИЈЕ: Боље се ти склони, да не изазивамо подругљивицу, нашу судбину. Ко зна ко сад тамо стоји иза тих врата и церека се. Иди ти, иди! Ја ћу да отворим врата.

(Анђелија излази из собе)

А ти се више не криј, брате. Не лупај и не звони толико, оне две тврдо спавају, а ја... ја ти ионако не могу ништа, јер тебе куршум не бије. Зато изађи иза завесе или ормана, ако си се тамо завукао, напред, ма где да си. Слободно, слободно, ајде, ајде, анђеле ил' сатано, мени је свеједно ако морам с тобом да пођем, мој рај је овде, у мом Крагујевцу. Не тражим ништа боље од онога што већ имам, само ти изађи, и молим те! Знаш шта бих те молио?! Да не обећаваш више ништа, и да не претиш, брате, јер ја више немам чиме да те угрозим. Анђа ми је забранила да пуцам, па сам сад беспомоћан, и препуштен ђаволу на милост и немилост. Вараш се ако мислиш да ти се радујем или да те се бојим. Само да ме пустиш данас да завршим посао, а сутра вози, брате, куд хоћеш, па макар и међу звезде. Да видим газду како се башкари на неком белом облаку а око њега симфонијски оркестар по чијем такту набадају анђелчићи све у круг.

Он полако пада у сан а на сцену ујирчавају балерине у белим пачкама и као виле играју око њега.

Затим се појављује кочијаш, развлачи хармонику и игра казачок.

Споља се чује звоно и јако луњање у врати.

МРАК

ДРУГИ ЧИН

Салон у кући Арсе Мамуџа.

У средини велика наслоњача, подиђнућа као престо на практички каблу, а око ње мање фотеље у стилу бидермајер. Около, на зидовима канделабри, са уметничким сликама између, и једним великим стилским огледалом.

У соби седе два гоџа. Безуби сџарац Јоле Карактер и Јуда Шампион, офуцани младић њедесетих година са рејком залезаном косом, ајлејске грађе.

ШАМПИОН: *(Сија ракију у чашу, џије)*

Е па, шта је ово, брате слатки, драги мој господине? Доведу те овде, у ову клаустрофобичну просторију, без иједног прозора. Ставе флашу ракије без иједног парчета сира и чак нас и не представе једног другоме, што је за наше скромне услове крајње некултурно. Него, јесте ли приметили да је ово нека врста карантина, бојим се да нисмо са неким непознатим циљем изоловани. Још само да нам дају напуњен пиштољ па да се међусобно поубијамо.

КАРАКТЕР: Не верујем, господине, иако и сам зазирем. Мислим да је ово салон за госте, господине. Све је тако непознато и нема никога да нам укаже на нашу позицију, каква је наша перспектива или ћемо само да лочемо.

(Усџане, луџи џоџеџицама, салуџира и џредсџави се војнички)

Ја сам Јоле Карактер, зато што је познато да држим до речи, господине. Јер кад ја нешто кажем онда може цео свет да се окрене тумбе, ништа се не мења. Како сам ја рекао, тако вам је и готово. Тај дан и петак!

ШАМПИОН: Јуда, Јуда Шампион, певач ромске популације и бивши победник у рвању на шумадијским вашарима.

А ви, генерале, мора бити да сте нека локална зверка, иако нисте понели еполете. Видим да имате војничко држање.

КАРАКТЕР: То није из војске, него из затвора. У Пожаревцу сам ја учио дисциплину.

ШАМПИОН: Можда певате?

КАРАКТЕР: Нити певам, нити свирам, а слаб сам и у рвању. Јутрос сам једва устао, стојим, Шампионе, знате, и ноге ми дрхте, не могу ни панталоне да навучем. Мада, није то одувек било тако, али стигла су ме велика искуства. Некад су ме се и шампиони прибојавали, а сад не знам ни да ли ћу проћи као кандидат за женидбу. Зубима сам савијао коњске потковице и питам се где су они сада? Моји зуби, мислим. Сви су ме напустили. Живим сам и решио сам да томе учиним крај.

ШАМПИОН: *(Пије нову чашу ракије)*

Ех, кад се сетим очију црних као код ђавола, генерале, а кожа мека и глатка, дамаре покреће као ковач мехове, а глас сам из мене извија као молитву свевишњему.

(Пева)

“Циганка сам мала,
очи моје горе,
свирам, певам, плешем,
целу ноћ до зоре...
Ја сам црна, гарава,
Твоја мала Циганка...

Ако поред вас, генерале, не прођем као кандидат, можда прођем као музичар на свадби. Наше жене су луде за униформом, па макар и са робије.

КАРАКТЕР: Е, па, знате Шампионе, то зависи од судбине, а она је подмукла чињеница у животу сваког оног који има очекивања.

Враћа се оиварају и у кабинету улази Миле Кошле. Глорија и Јоланда га држе за обе руке, као да се боје да им се не ојме и умакне.

КОПИЛЕ: Миле Копиле, господо, не зато што немам оца него што моја мајка није хтела да га призна. А ви?! Ви сте комисија, ако се не варам.

КАРАКТЕР: Јоле Карактер!

ШАМПИОН: Јуда Шампион, такође кандидат!

КОПИЛЕ: Ма, олабављују прсте, шта вам је, жене, јесу ли то руке или менгеле?!
Ја сам овде добровољно, на јавни оглас сам дошао да се пријавим за женидбу.

ЈОЛЕ И

ЈУДА: *(У џлас)*
Истим поводом и ми!

КОПИЛЕ: Није ваљда нека од ове две кандидаткиња, јебо те, сестро, пуштај да бежим, живу главу да спасавам.

ЈОЛАНДА: Баба је! Наша свекрва се удаје. Само што је она у кондицији и изврсно изгледа јер ништа не ради и по цео дан се лицка.

КОПИЛЕ: Зар баба?! Како баба, молим вас? Где се бабе удају, шта вам пада на памет, оне иду на гробље, тамо уживају.

ЈОЛЕ

И ЈУДА: *(У џлас)*
У огласу пише: “лепотица!”

ГЛОРИЈА: Па, лепа је она . Очувана...

ЈОЛАНДА: ... као стари фијакер.

ШАМПИОН: *(Пева)*
“Фијакер стари возим ја по ноћи...”

КАРАКТЕР: *(Изнервирано)*
Доста, јебем ти мајку циганску!
(Шампион ућуји и њовуче се ујлашено)
Ако је и баба, можда је нероткиња. Порођај је, мислим, није проширио.

КОПИЛЕ: Бедра тесна, у кревету бесна!

ЈОЛАНДА: Родила је два сина, светог Јована и светог Николу.

КАРАКТЕР: Зар баш њих двојицу?

ГЛОРИЈА: Море, наши мужеви барабе!

ЈОЛАНДА: Иако су рано јутрос дошли чак из Немачке на лицитацију са својим швапским синовима, још увек спавају у другом крилу куће, где је нама забрањен приступ.

ГЛОРИЈА: Боји се газда да му синове не подавимо, иако су то ђеца пакла а не свјетитељи ко што она мисли.

КОПИЛЕ: А газда?! Где је он?

- ЈОЛАНДА: Е, па, ту има један проблем. Не можемо да га пробудимо и не знамо да ли спава или је умро.
(*Пустје му руке*)
Зато ви будите мирни и стрпљиви, не цилитајте се ко пиле кад га увате да га кољу. Ево сад сте се упознали, попијте ракију.
- ГЛОРИЈА: Мада, треба да пазите. То што је питка и клизи ко зејтин, не значи да није јака и да корак не сапиње.
- КОПИЛЕ: (*Мирише ваздух*)
Богами овде не мирише на добро, богами се осећа зло. Да ипак тај није умро.
- ГЛОРИЈА: О, не може да се деси тако лако.
- КОПИЛЕ: Не знам на шта се онда то осећа.
- ГЛОРИЈА: Па ваљда на бели лук и сирће, али то је зато што га интезивно мажемо, да му се крв не усири. Одавно је он већ једном ногом у гробу.
- ЈОЛАНДА: Ко зна, можда је и другом ногом тамо закорачио, па ће просидба морати да буде отказана.
- КОПИЛЕ: (*Трља руке*)
Разумем, разумем... Због дубоке и неизмерне жалости.
(*Појије ракију, обраћа се другој двојници*)
Ја сам човек мек и душа ми је таква, а удови млитави и еластични. Колеге кажу да је то зато да постигнем брзину.
- КАРАКТЕР: Ма нешто си ми ти познат.
- КОПИЛЕ: Таман посла! Откуд сад то? Тако маркантна личност, сетио бих се неизоставно.
- КАРАКТЕР: Тако је! Тако је! Сад знам где сам те срео.
- КОПИЛЕ: Можда на градском сметлишту, кад су ме још као бебу бацили тамо. Једва ме је родитељка пронашла, Бог јој дао рајско насеље. Моји баба и деда нису могли да поднесу да им јединица има копиле, па су ме ставили у једну црну кесу и фућнули на депонију.
- КАРАКТЕР: А ја сам се ипак сетио.
- КОПИЛЕ: Чега сте се сетили, молим, капетане?
- КАРАКТЕР: Кад те појуре муштерије.

КОПИЛЕ: Молим, молим?! Како то, мислим, и зашто да ме неко жури?

КАРАКТЕР: Избаците ову протуву из конкуренције!

КОПИЛЕ: Али, зашто, молим вас. Ја сам Србин иако ме је на сметлишту пронашла једна стара Циганка. Чула је како напуштен цвилим и завијам, као вучић у дивљој јазбини.

(Дрхћавим рукама љребира љо цейовима)

Ево, у полицији су ми издали личну карту, а имам и уверење да сам на слободи. Да нисте случајно ви били та Циганка, стари господине?

КАРАКТЕР: Зато Копиле, што си ти преварант са шибицама и ординираш на железничкој станици и по путничким вагонима.

Сећам се, кад сам се враћао са робије, да си ми на превару дигао сву уштеђевину и збрисао као кошава.

ШАМПИОН: *(Прилази му љрећећи)*

А мени, мени си на станици здипио хиљаду евра хонорара који сам крваво зарадио на једној сељачкој свадби.

Два дана и две ноћи само морао да певам једном разроком гастарбајтеру, мортус пијаном... “Обраше се виногради, ја се не ожени...”

– Певај! Виче, ил’ врђај паре, немо’ ми криљаш ту, не промашуј ноте, сад ће те утепам!

Једва сам живу главу извукао и онда шибицару да паднем у руке.

КОПИЛЕ: *(Повлачи се уљашено)*

Господо, господо, надокнадићемо, само да да Бог да се ја данас оженим. Шта вам је? Ја сам живео и радио у толиком страху да сам и сад мокар због стида од господе која је моје природно окружење. Ја у центру, а ви около. Није лако пробити се кроз кордон оних који улажу паре, али шта ћете. Ризичан посао који ја намеравам да оставим. И вратићу. Богами ћу вратити још са каматом. Видите колики је мираз. И – ха! Биће за све. И за вас и за мене несрећника кога је животна неправда натерала на женидбу из рачуна. Ви бар не морате да укаљате своју репутацију.

Као шћијун, шћихо и шћајансћивено улази Тома Тройар, сумњичаво обилази намешћај, оћрезно заљледа иза завеса.

- ТРОПАР: Јел' можда њега видео овде неко? Мога шефа. Тај има различите способности, да непримећен уђе, да се тако сакрије да га никад не пронађу. Јес' кад би он могао да издржи сам у тами. Зато што воли да доминира и командује. Мисли да су му људи исто што и коњи. Само викне и подигне бич а они сви подмећу главе у уларе и узенгије. Рођен је за тиранина. Лепо гледаш бубашвабу како мили и мислиш: "прошетаће па ће црћи". А она се одједном усправи и избуљи на тебе: "Шта гледаш, стоко?! Признај да ме ниси препознао!"
- ГЛОРИЈА: Чекај, чекај! Како си ти ушао и шта тражиш овде?
- ТРОПАР: Па, јесте. Има оних који се по читав дан излежавају и непрекидно мењају гуз у фотели јер им ниједна удобност није по вољи, док други рмбаче и копају и дању и ноћу. Бре, што данас људи умиру, то никад није било. Толико је много посла да ми не можемо ни на фруштук да одемо, а камоли да искористимо по неки јавни казион који се свима нуди.
- ГЛОРИЈА: *(Му савије руку)*
Питала сам те како си ушао и шта тражиш овде?
- ТРОПАР: Па и ја да се оженим, ако могу. Под условом да се није кандидовао и мој шеф. Друга конкуренција мене не брине, али он је човек неухватљив. Ма шта човек, више филозоф. Говори мртве језике, али у присуству смрти ћути.
(Диже главу, мирише ваздух)
Не бих волео да се са њим сретнем. Стало ми је да победим на конкурс, ђаво да га носи, шта ће ми више лопата у шаке, по цео дан гробове копам. Оно, има и оних који мисле да ће кроз крематоријум брже стићи, али ми смо Срби, никоме се не жури.
Видим пред кућом паркирана његова мртвачка кола, са три упрегнута дората које он зове Руска тројка.
Их, што ти је живот!
Неком тројка а неком лопата. Док ми копамо тврду земљу он се возика около и скупља муштерије. При том се представља као водич у рај.
А, лаже!
Доводи их све у рупе које смо ми ископали, па сад, изгледа, хоће да мазне супругу свом клијенту.
Јел' долазио можда овмо онај који се представља као кочијаш?

- ЈОЛАНДА: То је сигурно онај за кога бабо тврди да му је украо бабу.
- ТРОПАР: Шта, баба?! Како баба, што се удаје ако је баба? Није ваљда она којој више одговара Раскољникова секира, него позив на брачну дужност?
- КАРАКТЕР: Шта фали баби, ако је млада и ако има мираз?
- ТРОПАР: Баба ил' девојка, ако је мој шеф бацио око на њу, онда боље ми да се разилазимо. Јер што тај једном шћепа, то више не пушта. Такав је то егоиста.
- ШАМПИОН: Знао сам ја да је ово несигуран посао, чим је толико повољан.
- ГЛОРИЈА: Ох, како гријешите, господине. Иако пројекат, можда оригиналан, намјере нашега свекра су практичне. Хоће да одабере себи наследника, а удовици утеху. Само да његово огромно богатство не падне у руке њемачким курвама. Тога се он боји. Зато не смије ни да умре.
- ШАМПИОН: А зашто овде још увек нема никога. Молим вас, високопочитаеме даме, зна ли се кад ће почети аудиција. Знате, ја јесам уметник, али сам и спортиста, гуши ме овај неприродни мирис. Добро, сирће и бели лук су природни, али комфор – чиста хемија! А соба без прозора, не може ништа да се отвори. На врата не смем ни да помислим, јер отуда он и долази. Тај ваш камфор! Колико ја видим, сви кандидати су већ ту и више нема разлога за одуговлачење. Хајде, где вам је комисија? Нек поставе, па да видимо ко пролази а ко остаје у бубњу.
- КОПИЛЕ: Тако је! Да извлачимо шибице па да видимо ко је остао кратак.
- ЈОЛАНДА: Идемо, Глорија, да видимо што је са бабом. Зашто више не долази.
- ГЛОРИЈА: Можда не долази зато што је већ отишао.
- ЈОЛАНДА: А можда су се и наши мужеви са својим синовима окупили око доручка.
- КАРАКТЕР: Зар вам се не чини, господо, да неко овде нас намерно игнорише?

КОПИЛЕ: Ипак је то нечувено. Тамо шницле мезете а нас овде одра ракија на ште срца. Не кажем ја да она није добра, али је и опасна без јаке подлоге.

КАРАКТЕР: Нисмо ми сви шибицари. Има и домаћина међу нама.

КОПИЛЕ: *(За себе)*

Па, јесте. Ислужених робијаша и вашарских певача, додуше нешто оцвалих али још увек шампионски уображених.

КАРАКТЕР: Можда у томе и лежи тајна. Да нас малтретирају и понижавају све док се сами не ишчистимо. И онај ко последњи издржи, њему девојка.

ТРОПАР: Баба!

КАРАКТЕР: И мираз.

ШАМПИОН: Пола Шумадије!

ГЛОРИЈА: Видећемо ко ће од вас постати наш нови газда. О томе ће одлучити стари.

КАРАКТЕР: Арса Мамут!

ГЛОРИЈА: Ако је жив. Идемо да видимо шта је са њим. Зашто се толико задржао.

ЈОЛАНДА: Само да га нису убили наши мужеви.

ГЛОРИЈА: Ил' њихови швапски синови.

Њих две одлазе.

ШАМПИОН: Ако се дама буде питала ја не бринем за исход. Још нисам срео некога кога девојке тако воле као мене. Кад ја прођем крагујевачким корзом само се чује како шиште као змије звечарке: “Ш,ш,ш,ш,ш,ш,ш...”

А у топлом летњем предвечерју по сокацима и тротоарима, па богами и коловозима разлеже се један тон, атавистички неодољив и привлачан: “Ш, ш, ш, ш, ш, ш, ш... шампионе!

Знам. То мене зову. Треба им девојачка утеха, иако све одличне ученице, дечааци су им некако шмоклъави, не импонују...

А кад на језеру прошетам онако го, у набреклим минималкама само бацају стидљиве погледе испод дугих трепавица у том правцу, а уздаси миришу као ружичњак у мају. И уопште, брате, ја никад нисам сумњао у себе. Само пружим руку а оне као птице у јатима на њу слећу.

(Пева)

“Тихо ноћи, моје злато спава,
Под главом јој од бисера грана...
А на грани, ко да нешто бруји,
Ту су пали сићани славуји...”

Улази Кочијаши сав у козјим кожама и крзнима. На глави му висока кожна капа и уошћене цела његова појава веома подсећа на легендарног јунака Данијела Дефоа. Он не крије незадовољство и бес, ишба бичем лево и десно. Присушни лелујају, склањају се од могућих удараца, док се Тома Тройар прећлашено крије иза велике фошеље.

КОЧИЈАШ: Шта је, бре, ово?! Какви сте ви то просци, човек због вас не може ни са душом у миру да се растави. С коца и конопца сте побегли и дошли овамо да се жените, да пијани и луди подврискујемо као словеначки чобани кад се поднапију свог киселог цвичека. Улични пси, бре, кад вас виде, цвиле и подвијених репова беже испод паркираних аутомобила по вашим убљуваним тротоарима. Јел’ ово дивљи Мексико ил’ мој питоми Крагујевац?! У шта се православна Шумадија претворила, уместо кривоносих и бркатих домаћина, све сам десперадос и тупамарос. Што се не угледате на покојне српске домаћине који достојанствено и у миру почивају у Христу, стрпљиво чекајући његов повратак на земљу. Али, где да дође? Међу вас, разуларене Јуде, да га поново разапнете и да му плунете на спасење!

ШАМПИОН: *(Исјрси се хисторично)*

Удрите, господине. Ако сам ја нешто крив за човечанску трагедију, само распалите. Али нисам! Јер пре тога морам да вам кажем да сам ја Јуда ромске популације, а не јеврејске и да у Христово време нисам био ни у Крагујевцу а камо ли у Јерусалиму. Грех на вашу душу ако мислите да смо сви ми овде ваши гробљански коњи па да нас шибате ко стоку неразумну. Ми смо се, просто, као слободни грађани, јавили на конкурс. Па ако може, може, а ако не може, бар да као људи запевамо за ваш успех, за вашу часну победу. Да не може шут са рогатим, па то и деца у Циганској мали од рођења знају. Нисмо ми овамо дошли да се са вама качимо, таман посла, зато ставите бич свој тамо

где му је место, у ваш фијакер да коњи не помисле да је свака дисциплина укинута и да сад могу да иду куд они хоће, а не њихов кочијаш.

КОЧИЈАШ: *(Унесе му се у лице)*

Осећаш како ти мозак омекшава и како се одваја од саме лобање и тоне негде дубоко у своје језгро? Без наде на спасење. Али, вратиће се он, чим се докопа мало чистог ваздуха. То се зове пулсирање ума, Циганине. Што не отвориш нешто, да уђе кисеоник, да осетимо природу?

ШАМПИОН: Шта да отворим кад овде нема прозора? А кроз врата надире камфор и цела кућа заудару на старост и смрт.

ТРОПАР: *(Бојажљиво се појављује иза фойеље)*

Ех, како је лепо на нашем гробљу, шефе. Свуда зелена трава и тишина са птичицама у бокорима цвећа и на гранама дрвећа. Мртве душе миришу на рај. Само што се тамо ништа не дешава.

КОЧИЈАШ: Шта има да ти се дешава кад си умро? Лези мирно, одмори се, напусти све амбиције јер ионако немаш куд. Има времена, бивши човече. Сад си ствар и немаш зашто да журиш кад је ионако све време твоје. Него, шта ћеш ти овде? Рекао сам ти кога довозим и да хоћу за њега дубоко да копаш, да се не враћа међу нас живе да се жали како му је доле тесно и досадно.

ТРОПАР: Па, шефе, рупа заузима два гробна места у свим димензијама, по ширини, дужини и дубини. Само га ти доведи и не брини за комфор. Такав апартман није добио ни један наш заслужни великан, само да га ми затрпамо. Камени анђеоло га већ чека у чело главе да га благослови и да има с ким да се дружи у вечности. К'о орао је, мислим, раширио она своја мермерна крила, штета што не може лично да га види. Али, Бог све види, јел' тако, шефе?

КОЧИЈАШ: Тако је, Томо, и не само он, него и ја. И ја све видим.

ТРОПАР: Пусти ме, молим те, шефе, само да положим овај испит и одмах се враћам на посао. Да дође комисија, па идем.

КОЧИЈАШ: Ја сам комисија!

ТРОПАР: Зар ти ниси овде службено?

КОЧИЈАШ: Слушај! Јеси ти видео правог анђела, како се креће и увија куковима? То је таква Василиса Прекрасна какву ни руски цар није могао да нађе у целој својој држави. Истина, мало је цвет погнуо главу, али зар анђеоло уопште може да остари.

Јеси видео некад живу ватру која бије из очију, светлост која зрачи из лица, муње које избијају из главе? Она, она је права љуба за змаја! Таква сила и снага, уз то нежност која гори а не пали, енергија која те носи.

И још толико Арсино имање!

Куће, воденице, коњи, стока, овце, само што планински вуци не дођу да му се поклоне.

Није то за чаршијску фукару, материјални и ментални отпад. Па и ти, рђо! Ако ти дам отказ и истерам из гробља, више нећеш имати у шта да забодеш своју лопату.

ТРОПАР: А шта, шефе, ако те она одбије? Можда не воли кад неко толико заударе на јарчеву прчетину као ти, разбежаће се гости са свадбе, комисија мора о свему да води рачуна.

КОЧИЈАШ: Ја сам добио овлашћења од покојника.

КАРАКТЕР: Људи, јел' то могуће да је Арса Мамут стварно умро?

КОЧИЈАШ: Па сад, како да кажем, умро је и није, да се растаје са душом, растаје се, али душа дивља, Бога не слуша. Мада мислим да ту више нема врдања.

ТРОПАР: Али, шта ће теби, ти имаш змајевите коње и рајске кочије. Возиш по небу у сновима самртнике, а под земљу кад умру. То је права моћ која фасцинира сваког земљорадника, а подземљорадника поготово.

КАРАКТЕР: Бесмртни ђаво! Он не може да умре и да'оће. А неће, неће, 'оће и даље да се шири, да има, да влада, стоку да умножава. То му је циљ, стока, до ње држи, па ваљда и нас за њу сматра. Богу хоће да се изругује, Сатани да се улизује. Тај је преварио и попа и владику, четерес' пута су му чатили опело а и сад се представља као покојник!

Тај живи на сумпор и камфор. Двадесет година он умире, узалуд се Шумадија нада, али без вере нема ни наде. За Бога не знају, ал' зато знају за Арсу Мамута!

Чују се фанфаре. Враћа у позадини се ошварају и улазе свечано обучени Арсеније и његова верна љуба Анђелија у косишму Василисе Прекрасне. Скупише њене дуге хаљине држе јој унуци тинејџери Јохан и Волфанг. За њима иду синови Никола и Јован, на крају две српске снаје, празнично обучене. Цела поворка делује ригорозно и бизарно.

АРСЕНИЈЕ: А јесу Швабице некад виделе бика како мрка младу краву, ил' кад се ован затрчи са роговима па те опали ки ђуле из топа. Летиш преко ливаде и кроз дрвеће све док не паднеш у голем трн који је ту Господ поставио таман за тебе. Да се научиш да поштујеш село и његове тајне, јер ко не зна за сељачке марифетлуке тај није ни за градске лавиринте у којима те чека свака беда и пропаст.

Тамо, ако оћеш да видиш маслчак и белу раду мораш да идеш у парк и још да газиш по асфалту, а не по мекој, зеленој трави.

ЈОХАН: Ја тепе фољи, мајне гресе фата.

АРСЕНИЈЕ: Зато што ја ајне гресе магарац, јел да?

ЈОХАН: Најн, најн! Са мене ти гресе Тиља Уленспигел! Он алзо мрси Фатикан. Ти не фољи Дојчланд, ја не фољи Дојчланд! Ја фољи мајне либе Зерпија. Ту шифи змајови и крокодили, дифља фештица и цинови. У Дојчланд само аутобан и ту...ту...ту... сирене от аутомобил. Уши мене бољи. Ја сна зерпски.

АРСЕНИЈЕ: Кажи, лане дедино, кажи нешто на српском, да чује деда, да знам да у Немачкој не праве од мога јунака швапског прдоњу и подригивача.

ЈОХАН: Гресе фата! Иди у пишка материна!

АРСЕНИЈЕ: Шта, шта?! Ко те је то научио, швапско копице?

ВОЛФГАНГ: И ја сна зерпски, гресе фата! И ја сна!

АРСЕНИЈЕ: *(Неповерљиво)*

Шта ти знаш, мајмуне?

ВОЛФГАНГ: Ја фољи мајне либе Зерпија! Их либе дих, мајне гресе фата.

Гри га и љуби. Арсеније се заштити, бори се за равношежу. Зашиш дуго и исцрљујуће кашље.

- АРСЕНИЈЕ: Па, сад... Србија је моја земља, а твоја зверињак чије су звери опустошиле свет. Вас рађају ваше мајке, а нас наше. У томе је разлика. Кад убијамо, то чинимо међусобно, а не другима. Више волимо наша весела него ваше погроме. Свадбе, славе, просидбе, а онда ту су и други свеци, па вашари и црквене литије. Ми волимо да једемо и пијемо, чак и на сахранама, задушницама, па и кад идемо у војску. Разликујемо се само по томе ко шта и колико једе. Богато једу док не пукну, сиротиња гладује. Али сви пију. За ракију сви имају. Што ваше мајке нису дошле са вама? Не удаје се баба сваки дан.
- ВОЛФГАНГ: Зато што српска мутер ашдаја и крокодил. Кат фите немачка мутер, бљује фатру, кућу моше сапали.
- ГЛОРИЈА: Море луч, Јоланда, запаљене лучеве да им туримо у гузице па да одавде излете ка из праћке, а не да нам се оне башкаре на нашем, које ми овђе по закону чувамо и заслужујемо.
- АРСЕНИЈЕ: Доста ви, празне прангије, из чега пуцате кад сте суве и јалове. Мамуте ми моје не плашите, дошли су да виде свога гросе фата док је још у животу, да се сутра кад се овде врате сете свога Тила Уленспигела који је био толики човек да их прими на своје и да им што је њихово. Јер они су моји Мамути за разлику од вас две које сте се овде увалиле и не пада вам на памет да ми се скинете са грбаче.
- ЈОЛАНДА: Шта је ово, мамо, какве су ово увреде? Јел Србија земља мртвих ил' држава којом владају закони и права потлачених? Твоји синови су нас увредили, а сад нас њихова копилад назива крокодилима, док нас овај овде леш за кога више нико не зна дал' је умро ил' није, избацује из наше куће коју смо удајом стекле.
- ГЛОРИЈА: И ми хоћемо да ти родимо унуке са шајкачама на главама а не са гвозденим шлемовима, са чутурицама у рукама а не пушкама са бајонетима, да не будемо никакве резервне мутер, да има ко да вас брани од ноћних кошмара и дневне немоћи, од ваших старачких ала и безобзирних синова, наших издајничких мужева, змајева и целе камаре ђубрета које вам истоварује старост у ваше иструлеле мозгове.
- АРСЕНИЈЕ: Доста, кажем, доста, да вам ја, док има даха у мени не пресуђујем.

ЈОЛАНДА: Боље да нема, бабо. За тебе је боље да нема. Да ти га ја не прекинем.

ГЛОРИЈА: Или ја!

Арсеније седа у велику фошељу. Анђелија ситоји крај њега; породица их окружује.

АРСЕНИЈЕ: *(Слабим гласом)*
Реците кандидатима да уђу.

Пауза.

КОЧИЈАШ: Ово су кандидати, господине. Ми смо просци. Нема других.

АРСЕНИЈЕ: Шта, шта, зар ви?! А који сте ви? Како се ти зовеш?

КОЧИЈАШ: Љубезни Харалампије, господине.

АНЂЕЛИЈА: То је змај! Не дај ме, мили Арсо. То је онај који ме украо и летео са мном по кући.

АРСЕНИЈЕ: Ма шта причаш?!

КОЧИЈАШ: Жене имају необуздану машту, господине.

АРСЕНИЈЕ: Харалампије, Харалампије... Ма и мени си нешто познат, али не, не могу да се сетим. Памћење ми бежи у неку измаглицу.

КОЧИЈАШ: Пустимо прошлост, драги гос'н Мамуте. Нисмо ми овде због ње него због будућности. Она је нас окупила, да се лепо представимо, да изнесемо своје могућности, ко шта може и има, да јасно сагледамо ко би могао да одговори задацима које сте ви поставили. И осталим пропозицијама, према конкурсу.

АРСЕНИЈЕ: Али ви мени личите на јунаке неке просјачке опере. Није ово аудиција за поделу улога у аматерској представи. Напротив, овде сам очекивао жестоке професионалце, најбоље синове Србије, јер понуда је врхунска, а мени се судбина руга, удељује ми шкарт ко мојим синовима. Зар тако бедно смрт награђује, зато ли сам ја стекао толико богатство, част и славу, да ми на све то пљуне неки Робинзон Крусо. Ко бре да бира себи наследника између вас клошара и бродоломника, зар да на врхунцу свога дела одем из њега понижен и ојађен?

КОЧИЈАШ: Знате у нашем послу влада шаховско правило такнуто – макнуто. Нема предомишљања! Нисам ја овде случајно запао и зато се определите кога да возим. Вас или њу?

АНЂЕЛИЈА: Лаже да је дошао по тебе, господару, због мене је он ту, да ме носи на свој чардак ни на небу ни на земљи. Узалуд си ти пуцао, кад њега метак не бије и гвожђе не сече. Само што је крила сакрио испод оног кожуха, а не дај Боже да се он њима овде размаше, видео би ти шта је орканска олуја и права мећава. Снег преко главе.

КОЧИЈАШ: То си ти сањала, бела голубице. Ја крила очекујем код тебе, вило моја, видео сам их и код анђела на гробу господина Мамута, а сам ходам на ове две ноге. Кад ме коњи не возе.

АРСЕНИЈЕ: *(Присећа се)*
Да ти ниси можда онај кочијаш?

КОЧИЈАШ: Који кочијаш.

АРСЕНИЈЕ: Онај што свира веселу хармонику и вешто преплиће руски казачок. Што му у сан сваке ноћи долазиш, да ми украдеш жену. Ко зна шта би се све десило, да ти ја нисам мојим браунингом потпрашио гузицу.

КОЧИЈАШ: Моје занимање је хигијена, осигуравам чист и здрав живот у нашем лепом Крагујевцу. И возим... возим бесплатно моје клијенте на Јелисејска поља и вечна ловишта, зависи ко шта очекује од свог загробног живота. Шта мислите, на шта би заударео наш град да неме мене? Сигурно не на сумпор и камфор, као ваша кућа, господине Мамуте.
Уосталом, мени сте рекли да сте умрли и на мене пренели мандат председника изборне комисије. А сада се опет појављујете као неки бесмртни ђаво и рушите правила игре која сте само донели. Е па, по тим вашим правилима, од свих присутних кандидата, ја сам се определио за себе.

КАРАКТЕР: Е, то не може!

КОЧИЈАШ: Ко овде има змајевите коње дорате и ко може да понесе нашу удавачу на рукама сем мене? Нећете ваљда ви старци, којима се ноге тресу чим извучете дупе из столице?

ШАМПИОН: Молим вас, молим вас, дозволите ми да скренем пажњу на своју позорност. Ја овде играм и певам, а да ли се неко од вас пита зашто? Зато, господо, што се мени будућност осмехује јер нису сви шампиони стари и немоћни. Има и оних који умеју чак и да подврисну кад то високи услови весеља захтевају.

Почиње да јодлује. Кочијаш га ошине бичем. Тишина.

КОЧИЈАШ: Ја пледирам, ја захтевам да се не нарушава трагичан тренутак у којем смо се, игром судбине данас затекли. Зар у присуству газда Мамута на самрти и његове Василисе Прекрасне пред удајом, његове часне породице, синова, снаја и швапских унука који су научили српски само из несебичне љубави према свом деди, смете себи да дозволите разулареност и своје сељачко лудило?!

(Пуца бичем)

Даћу ја вама разлога за весеље и песму, мој бич, да вас отера у мишју рупу одакле сте измилели и испоставили своје кандидатуре за власништво над овом часном и господском кућом.

У праву је наш умирући домаћин. Зар пред смрт да доживи како се штакори ожимају о његову љубав и богаство?!

То ја, његов официјелни кочијаш и наследник, нећу дозволити!

КОПИЛЕ: Зашто штакори, молим вас, чему увреде достојанства људског бића шибицара и коцкара? Зар ми не заслужујемо срећу? Па она је наше занимање, господо. И вештина, наравно, ко има извезбане прсте, брже од вашег погледа. Ми знамо шта су вредности и умемо да се за њих изборимо. Муњевито, ако треба.

ТРОПАР: *(Приђе кочијашу)*

Па, шефе, нисам ли те лепо молио да изабереш мене? Знаш да ми је лопата дозлогрдила и да више не могу да копам шумадијску иловачу. Лепи се за лопату и за чизме, не могу ноге из ње да извучем. Просто ми се некад чини да ме покојници вуку к себи.

Жагор њрисујћних.

АРСЕНИЈЕ: Господо, господо, господо! Сељаци, мајке ви га набијем! Доста, бре, нагваждања и међусобног трвења! То ли је ваша едукација, спретност и знање?! Где вам

је достојанство и искрена жеља да се представите у најбољем светлу, а не да ту мучете из таме вашег говеђег рога. Није вам ово сељачки турнир за печено прасе, него отмена просидба моје савршене, моје ненадмашне лепотице, удовице газда Арсе Мамута. Зато што сам ја у одласку, онај кога изабере комисија треба да буде у доласку. Анђелију ћу дати ономе ко има перспективу дугог живота и неостварене личне амбиције. Сви кандидати имају подједнака права али зато морају да имају и исте услове. Не помажу овде змајевити дорати, већ ум има да буде царски, еластичан и бистар, да својом генијалношћу заслужи Василису Прекрасну. На питања се мора одговарати без оклевања, брзо, искрено и надахнуто.

Хајде прво ти, што се возиш у мртвачким колима.

(Жамор)

Полако, имамо времена, сви ћете доћи на ред. Још неће деда да умре.

Реци ми прво, јеси ти луд?! Што си паркирао своја шарена кола испред моје капије да људи мисле да је овде реч о сахрани а не о просидби?

КОЧИЈАШ: Па, како да се оженим нечијом удовицом ако тај још није умро?

АРСЕНИЈЕ: Аха! Значи ти хоћеш једним ударцем да убијеш две муве.

НИКОЛА: То је рационално.

ЈОВАН: Али није хумано.

АРСЕНИЈЕ: Упозоравам чланове комисије да се без мог допуштења не уплићу у процес испитивања.

НИКОЛА

И ЈОВАН: *(У један глас)*

Нећемо више, тато.

АРСЕНИЈЕ: То да упамтите! Иако су вам деца Немци, има да буду поштени и патријархални као да су чисти Срби. Породична љубав, међусобно уважавање и поштовање оца на умору, то су принципи који су нашу кућу подржали као самог Господа, амин!

Хоћу свеже цвеће да ми доносите док сам жив, да још једном омиришем живот и његову лепоту, а не да бацате паре и да ми гроб затрпавате скупим венцима

од чије тежине не може ни да се дише.
 Такве особине тражим и код осталих кандидата који
 треба сутра, а можда још и вечерас да вам замене оца,
 Арсу Мамута!

КОЧИЈАШ: Тако је, господине, Бог вас благословио и дао вам
 рајско насеље, јер ви сте редак пример доброте и
 несебичности у самом предвечерју смрти, или, ако
 хоћете, помрачењу живота.

АНЂЕЛИЈА: Питај га нешто из математике.

АРСЕНИЈЕ: Реци ми љубезни Харалампије, што се до сад ниси
 женио и шта је уопште за тебе жена?
 Добро пази! Не ценимо тачност одговора толико ко-
 лико саму искреност.

КОЧИЈАШ: За мене је жена исто што и мушкарац, само што она
 иде код женског фризера који је много скупљи од
 мушког код кога иде мушкарац.

Комисија аїлаудира.

НИКОЛА: Види, види, како је овај поткован. Није ми симпа-
 тичан, али да зна – зна!

АНЂЕЛИЈА: Питај га нешто из тригонометрије.

АРСЕНИЈЕ: Да ли ти, Харалампије, знаш колика је брзина којом се
 човечанству приближава његова нова реалност, кад
 ће сваки грађанин земље имати бар по једну планету у
 свом личном власништву?

КОЧИЈАШ: Знам.

АРСЕНИЈЕ: Е, онда колики је косинус једне светлосне године?

Пауза. Најтепосї у їрисуїїнима.

КОЧИЈАШ: Велики, господине.

Пљесак.

АРСЕНИЈЕ: *(Диже руку, пљесак умину)*
 Тако је. Тако. Али, ја хоћу тачан одговор.

КОЧИЈАШ: Тачан одговор указује на хиперинфлацију нашег мо-
 нетарног система.

АРСЕНИЈЕ: Јел' динар расте или пада?

КОЧИЈАШ: Пада, пада. А сено, поготово зоб, расту вратоломном
 брзином. Коње храним хлебом.

- ЈОВАН: Добро. Колико има сена у два стога од којих је један поквасила киша?
- КОЧИЈАШ: Три.
- ЈОВАН: Шта три?
- КОЧИЈАШ: Па, то. Има три одговора који се међусобно разликују, али се не искључују.
- НИКОЛА: Да је паметан, много је паметан.
- ТРОПАР: Их, то му је лако питање. Нек пита мене нешто тако просто.
- АРСЕНИЈЕ: Полако, доћи ћеш и ти на ред. Сад сам се уморио. Морам мало да одспавам, а кад се пробудим, ако се пробудим, онда настављамо. Кћери моје лепе, шумадијске виле. Не дајте ћала да ме носи ова гробљанска ала, лаже тај за тројку и Сибир, откуд снег у Крагујевцу у августу месецу. Но вина рујног дајте ћалу, а он нек иде одавде, да развози друге муштерије, нисам ја за пут још спреман. А не дајте ни мужевима својим, синовима мојим соколовима, да ме прекољу док душу своју поврћем и нову снагу утерујем у себе.
- Засви. Снаје из кондира свијају ракију у чаше њрисујних ѓосвију.*
- ГЛОРИЈА: Узми, освежи се. За покој душе домаћина.
- ЈОЛАНДА: Што, јел' умро?
- КОЧИЈАШ: *(Тројару)*
Шта мислиш? Јесам прошо? Све сам знао.
- КАРАКТЕР: Еј, Србијо, земљо парадоксална! Зар су ти потребни Метузалемаи поред тако кршне и паметне омладине? Овај не мож' жив да издржи ни питање свима да постави.
- КОПИЛЕ: Шта је, бре, ово? А, ја?! Кад ћу ја да дођем на ред? Зар да чекам док се мртав наспава?
- ШАМПИОН: Богами, ово мож' да потраје.
- НИКОЛА: Ко, бре, да га закоље, и зашто, кад је ионако сџм већ готов?
- ЈОВАН: Е, кад би било Бога да га узме!
- ГЛОРИЈА: Ђе њега, да му само зановета?

- ЈОЛАНДА: *(Клечи са склоњеним рукама)*
 Је ли и нас сунце огријало, Госпoде? Дође ли коначно и наше ослобођење. Да је и он отишао.
- КОЧИЈАШ: Све док сам ја ту и док коњи мирно стоје пред капијом, нико никуда није отишао.
- АРСЕНИЈЕ: *(У сну)*
 А... хм... хм...
(Закашље се)
- КАРАКТЕР: Мени се све чини да су нечисте силе у ово умешале своје прсте.
- ТРОПАР: Хајде, будите га! Да испита и мене, па да идем на посао. Не могу више да чекам.
- КОЧИЈАШ: А ти се губи док још имаш времена да стигнеш. Умро, не умро, зар не видите да је за вас ионако све већ готово. Анђелија је моја, а поглед на вас десперадосе и тупамаросе је само продубио Мамутову депресију. Једини сам ја прошао на испиту, а ви се губите напоље, док бич мој није почео да ради!
- АНЂЕЛИЈА: Е, Арсо, сироти мој мужу, шта смо доживели, какво је ово време дошло да теби не дају да умреш, а мени да живим. Зар смо ми ово заслужили од деце наше да нас толико мрзе да само гледају како да нас се ратосиљају. И још да кочијаш по нашој кући размахује бичем, да мене својата као да ме је добио на лутрији. Устани Арсо, ако си жив, и ако ниси, и брани своју Анђу од оволике људске похлепе и мржње свога порода који једва чека да све ово распрода па да се врате својим немачким кучкама да скрцају твоју Шумадију, а мене да носи змај међу облаке да више не знам ни где си ти, ни ко сам ја, ни где су ме затворили, у који кавез, да таворим своје последње дане. Не дај ме њима, мили Арсо, већ ако си решио да ти идеш, онда води и мене са собом. Не могу да поднесем положај у који су ме твоја безгранична доброта и љубав довели.

Арсеније је већ једно време будан.

- АРСЕНИЈЕ: Не брини, Анђелијо, љубо моја верна. Доста ми је његове филозофије да је његов живот све, а туђ ништа. Прошли пут је с тобом у наручју побегао испред моје цеви, али овога пута сустићи ће га метак освете, па нека мртви сами виде како ће до својих коначних одредишта.

(Из цети извуче ишићољ и ујери га у кочијаша)

Уосталом, такву незналицу у животу нисам срео. Ни на једно питање ниси тачно одговорио.

КОЧИЈАШ: Чекајте, чекајте, господине Мамуте, не може то тако. Прво, ја нисам неки мамлаз да будем жртва преваре, ја на лаж, фалсификат, дисквалификацију и друге малограђанске марифетлуке не пристајем.

Ја сам вам каменог анђела направио, као кондор шири крила над вашим гробом и плаши друге птице и лешинаре да вам месо не потежу и не прождиру.

АРСЕНИЈЕ: Па ти ни математику ниси положио, а камо ли њу заслужио. Твоја склоност ка врдању јасно указује колико ти је знање танко. Али, шта се може очекивати од једног кочијаша и злодуха који ми ноћима долази у сан и вуче ме из кревета да ме вози у пределе који постоје само у његовој машти.

КОЧИЈАШ: Ви сте мени својевремено Анђелију на игранци украли, а сад лажете како сам пао из математике. Уосталом, толико сте питања намерно умрсили да ни Бог отац не би знаш тачан одговор, а камоли ја, његов сервилни кочијаш. Шта ће вам пиштољ? Јер ма колико да је мој одговор са научног гледишта погрешан, са моралног, он је искрен. Нећете ваљда због тога да пуцате у мене? Сами сте рекли да се искреност цени више од знања, због чега се ни једном мом одговору ништа не може замерити. Уосталом, питајте остале чланове комисије. Ваши синови су одушевљени.

АРСЕНИЈЕ: Зато ми треба мој пиштољ, јер ни сам не знам шта ћу са парадоксом живота кад смрт дође по мене, па ме не препозна, већ однесе неког другог. Не знам ни да ли сам жив или нисам, али ако већ нисам живео ни за чије задовољство, не разумем зашто бих због њега умро.

ШАМПИОН: Господо! Господо, молим вас. То што је Јуда издао Христа, не значи да сам ја узео паре. Тренутак је свечан и ако је неко пао на испиту не треба да се љути. Уосталом, овде има још кандидата. Зато будимо људи, иако смо Срби. Не пуцајмо једни у друге, већ хајде да се изљубимо, да нешто попијемо и ако треба запевамо, јер овде је реч о просидби, а не о сахрани. Млада је још увек свежа, не треба јој кварити срећу и расположење, живот је пред њом иако још нико није умро.

Има времена, разлога за весеље још и више, па и да подвриснемо чак!

(Подврискује)

Ју – хууу!

КОЧИЈАШ: Али, ја молим аудиторијум да ме разуме. Овде је реч о чињеници да ја још никада нисам отишао без онога по кога сам дошао. Ако сам небески кочијаш, не значи да ја копам гробове по градском сметлишту него у дивној башти будућности, алеји за сва времена. Нисам баштован, иако волим цвеће.

АРСЕНИЈЕ: На шта то онда заудараш, човече? Какав је то страхан воњ који се увукао у све пукотине моје куће и намештаја, и најзад, што се не обучеш као човек него идеш овде у тим козјим кожама као Робинзон Крусо и непрекидно ме тераш на повраћање. И како мислиш тако смрдљив да прођеш као кандидат код моје Анђе?

КОЧИЈАШ: Не смрдим ја, господине, него моја усамљеност на чардаку између неба и земље што је у ствари исто као и пусто острво за несрећног бродоломника.

Ех, како је ужасан мој положај и неподношљив и страхан, куд год кренем празно и хладно, на све стране глуво време ме окружује и окува у ове мртве коже, као да сам проклет само због моје професије коју сам нисам бирао. И куд год погледам око себе, свуда смрт. Горе хладне, миленијумима мртве звезде изгледају као да су живе а доле гробља и мртваци који такође мисле да су живи иако хрпимице хрле у своје гробове као да је моја енергија неисцрпна јер ја све морам да постигнем и на време обавим. Моји су коњи уморни и фркћу на мене кад им се приближим, јер ни они не могу да навикну на правила игре која увек и од вајкада предвиђају крај.

Комедија е финита! То је мој мото и мото мог опредељења, а она, не престаје да ради и даје бескрајну перспективу мојој усамљености. Зато сам и решио да све то прекинем, да се вратим у време кад сам вас први пут срео, кад сте ми грубо отели љубав и кад је мој живот кренуо нежељеним током који сте ви тада одредили.

А сад, сад сам дошао по вас, да вас возим тамо одакле сте дошли, у тотално ништавило, ако такво постоји, јер та космичка супа из које ми навремо у ствари је катао паклени, одакле нас Свевишњи вади и привре-

мено шаље у живот само зато да схватимо колико смо грешни и проклети.

Зато вас лепо молим да не пуцате у мене, већ да ми вратите оно што ми је судбина одавно доделила а ви насилно отели. Вратите ми моју Анђу, овог овде буцмастог анђела кога ни живот у паклу са вама за толике године није изменио већ је остала исто тако чедна, наивна и честита као што је била кад је завршила своју малу матуру.

АРСЕНИЈЕ: И глупа, кочијашу, али зато осетљива на удобност и богатство због чега је ни мирис камфора и сумпора, белог лука и сирћета неће отерати у наручје клошара и гробара коме се воњ гробља увукао у све поре твоје гротескне одеће.

А још ниси ни на питања из математике одговорио тачно, па ти појма немаш о основним тригонометријским функцијама, ни ко је Еуклид, ни шта је божанствена тераса и какве се све ђаволије крију у лавиринтима Питагорине филозофије.

А хоћеш да се жениш.

И што је најгоре, не знам ни ко си, ни шта си, кочијаш ил' демон неки који је осетио мој крај па је дошао на пир лешинара да ми отме оно што ми је најдрагоценије, Василису моју Прекрасну, мог анђела и да ме возиш чим видиш да сам спаковао кофере.

Али ја још дишем и мрзим и имам једну жељу да се окупам у топлој крви мога непријатеља иако немам снаге да га лично закољем и рука ми дрхти од болести, имам моје синове који можда немају ни моје држање ни моју способност, ал' имају мржњу и крволочност којом их је задојила ова блага шумадијска клима.

ШАМПИОН: *(Пијан, ђочиње да ђева Анђелији)*

“Имам једну жељу,
да ти твоја медна уста
још једном пољубим...
Па да се никада
из сна не пробудим...”

(Анђелија му расјали шамар. Шампион заћути)

АРСЕНИЈЕ: То, то, Анђелијо, љубо моја верна! Заурлај вучице песму своју дивљу у топлој Шумадији, да чујем музику шамара твојега који пали душу успавану овог заслађеног и напомађеног дегенерика.

И тропар!

ШАМПИОН: Ја сам овамо дошао да потражим излаз из моје, тако-рећи, момачке усамљености, а не да ме бију. Додуше, ручица је слатка и мала али тешка и врућа, бије као гром из ведра неба, све ми бриди у лицу а у глави тутњи као провала облака. Леден град ме засипа и добује по мени са таквом снагом као да хоће мозак да ми проспе.

(Пева)

“Ја идем из града,
ситна киша пада,
колена ми клецају,
издала ме снага...”

Као што видите нисам ја онај Јуда који по Божјој заслуги одавно виси о маслини, већ уметник – певач који преферира крушку караманку у односу на јужно воће зато што обожавам моју Шумадију.

АРСЕНИЈЕ: Не знаш ти, сине, шта је мука права и како нам нужда закон мења. Рекао сам да хоћу тропар за покој душе лудака и хуља, једних који мисле да су злодуси и других који то одиста јесу.

Једне у лудницу, друге у пакао!

Да очистимо свет од депоније менталних болесника и болесних злочинаца чије нас злодело трује и не да божјем благослову да допре до нас. Јер ми смо изгубљени и наши путеви, макар колико кратки, завршавају се као странпутице.

Хоћу да убијем гада, зашто да га не убијем кад је прекорачио преко прага моје куће и ту вршља као дивља свиња у туђој њиви.

Хајде, гробару! Баци лопати и опаши епитрахил! Да чујем тропар смрти онога који је собом носи. Нека сам осети њен галоп под подигнутим реповима својих силних дората, како је то кад жртва постане целат!

(Почиње да пева)

“Житељскоје море воздвизајем сјезрја...”

Тома Тропар њихвајџа.

ТРОПАР: “... напастој буреју к тихому пристанишћу
к тихому пристанишћу твојему...”

Сви њихвајџају осим Кочијаша који стоји усјравно са њрекришћен-ним рукама на ѓрудима.

“... притек вопију ти возведи
от тли живот мој много милостиве

Тобоју се всечистаја
Человјеком слововоплошћено...”

Арсенију дрхџи рука са њишићољем. Он нишани у Кочијаши који се не покреће.

ЈОХАН: *(Одушевљено)*
Их либе мајне Шумадија!

ВОЛФГАНГ: *(Одушевљено)*
Их либе мајне гресе фата!

Арсеније пуца и промаши.

КОЧИЈАШ: Рука вам дрхти, господине. Није више овај живот за вас.

АРСЕНИЈЕ: Децо моја, синови моји соколови! Узмите пиштољ и послужите се. Не убијате га ви, светлоносни анђели моји, него ја, вашом руком али душом мојом црном. Ослободите оца својега на самом крају његовом.

ВОЛФГАНГ: Ајне клајне нахт музик!

НИКОЛА: Ја ћу! Дај мени, тато!

ЈОВАН: Не, него мени. Да ја убијем аждаху. Да ми не носи матер у висине.

ЈОХАН: Гресе фата, тај мени. Их либе дих!

ВОЛФГАНГ: Најн! Ја пуца у зли сила. Мајн српски кррф убије ђафо!

НИКОЛА: Мрш у пизду материну. Бежи одавде! Бежи, кад кажем. У Франкфурт! Пиштољ је мој, једини ја знам шта ћу са њим.
(Узме њишићољ од оца)

ЈОВАН: Да га уцмекам ја, бато?!

НИКОЛА: Ма, јок, море, јок! Ја ће га утепам, мајке му га демонске!
(Ућери њишићољ у Кочијаши)

КОЧИЈАШ: И ти мислиш мене да убијеш? Тек тако. Хладнокрвно.

НИКОЛА: Хоћу, ако га одавде не возиш. Одма’!

КОЧИЈАШ: Ја живе не возим.

ГЛОРИЈА: А ти пуцај у њега! Доста му је, вала, било. Сто година владања и шенлучења.

- НИКОЛА: У кога да пуцам? Зар у њега? Да убијем мрвог човека, да због мртваца идем на робију. Јес, кад би ја био луд.
- ЈОВАН: Склони се, бато, ја ћу да пуцам, па ако је мртав, ником ништа...
- АРСЕНИЈЕ: Нисам мртав.
- ЈОВАН: ... а ако је жив, неће га, вала, више мајци. Ни деци да загорчава живот. Време је да се последњи мамут склони у археологију.
- НИКОЛА: Оно, да је звер, звер је!
- ЈОЛАНДА: Сто година, ако је за вајду, засвирај па и за појас задени. Ако ти не смијеш, дај мом Јовану. Он ће, ко свети Јован, да му смрси конце.
- НИКОЛА: Не, него ја! Ки свети Никола!
(Ућери њишићољ у оца)
Богом нека ти је просто, тато. А и ти, опрости ако можеш.
- АРСЕНИЈЕ: Шта ти је, будало?! Нећеш ваљда у оца да пуцаш? Анђо! Види анђеле шта си родила. Зар овако треба да умрем ја, Арса Мамут, на кога нико у Крагујевцу није смео попреко да погледа. Да га ђаво наговори да подигне руку на оца.
- ГЛОРИЈА: Па није баш много ни наговарао. Сад бар знаш зашто су дошли чак из Немачке. Сигурно не због мене и Јоланде, него да спрече твој план да их оставиш без наследства.
- Анђелија сџане исџред Арсе.*
- АНЂЕЛИЈА: Не на оца, Никола, Бог те благословио! Зар мога Арсу ти да убијеш?! Па смрт долази по њега годинама сваке ноћи и одлази празних руку, а ти да јој га предаш. Овај ту само чека своју прилику, да нас ђаво обоје носи, да узме све наше, љубав нашу, куће и њиве наше, воденице, винограде, стоку и чобане. Вас, децо моја, вас је, изгледа, већ одавно узео, чим сте ми довели ова два антихриста да ми срце моје старо крвари кад чујем како наш језик чист и православни изврћу и каљају.
- ЈОХАН: Ох, гресе мутер, их либе дих!
- ВОЛФГАНГ: Их либе дих алзо!

НИКОЛА: Склањај се, мамо, да ми не падне крв на очи. Тај отац никад није ни био, зар си заборавила кад нас веже за бандеру испред куће и крвнички шиба корбачем све док комшије од туге и жалости не падају у несвест, па хитна помоћ завија и запомаже, доктори не знају кога да носе и спасавају.

И зашто, мамо?!

Због чега?!

Што смо му исекли гуме од аутомобила и продавали деци праћке да лове птице и ломе прозоре, ко да су те птице и прозори били вреднији од нас, синова његових и наследника милиона његових. Никад нам ништа није дао, без питања нас је поженио и мирно пустио да умиремо од глади јер посла за нас нигде није било, па ни динара ни од куда, већ само беда и глад за нас и жене наше. Он нас је отерао у Немачку и тамо смо се поново оженили да не помремо од глади, а сад хоће све ово да поклони неком клошару који је дошао да испроси тебе, нашу маму, да те понизи а нас да обесправи.

Е, не може, радије ћу мозак да му проспем него да још једном постанемо жртве ове душе сенилне и тела већ у распадању.

ТРОПАР: Знате, докторе, ви сте доктор, зар не?! Ваши нежни прсти не заслужују да држе оружје, чак и ако живите у Немачкој. Знате, ја кад погледам клијента у руке, пре него што спустимо поклопац, знам шта је био у животу, да ли се бавио неким финим или грубим послом. Сељачине и пропалице се познају од прве. Можда вам ја изгледам као човек беспослен, али мене они чекају у таквом стању, да је ту одлагање немогуће. Морам да идем, видим да је конкурс и онако пропао. А ви пазите да неког не погодите, да не дође непотребно до трагедије. Не желим да се намећем али можда је најбоље да оца пустите да сам умре. Не може ни он вечито.

Ево, шефе, ја се враћам на радно место а ви њега данас укрцајте у кочију, па правац у парцелу четрдесет седам; ја вас чекам крај каменог анђела.

(Одлази)

КОПИЛЕ: Молим вас, ако хоћете да се убијате, сачекајте бар и ја да одем. Не желим да будем сведок злочина. Нису сви људи исти, не живе сви у мраку, има и оних који сами

зраче светлост, веру и наду. Они верују у срећу. Сваки дан мисле: “добићу, добићу, данас је мој дан” и увек губе, али одлазећи са овога света верују да њихово време тек долази. Такви су мени потребни. Лаковеран и племенит народ од кога се живи добро и удобно. За пола сата ми долази воз из Краљева и кад мене виде, наши драги путници стану у ред да окушају срећу. Нико не прође да не остави бар сто евра.

Данас је мој дан! И не смем да га испустим због овог овде имагинарног догађаја који прети да се претвори у реално убиство. Идем ја. Трчим да не закасим за воз а и не волим да се срећем са полицијом и лешевима.

(Оде)

АРСЕНИЈЕ: Јел’ видиш шта си урадио, а?! Мајци си растурио просидбу, оца самртника хоћеш да убијеш. Не можеш да сачекаш пет минута.

НИКОЛА: Тих пет минута су се претворили у вечност. Сви смо остарили чекајући да ти умреш.

АРСЕНИЈЕ: Е па, соколе, не умире се онда кад то некоме треба.

КОЧИЈАШ: Тако је. Ми долазимо кад се најмање надате; кад нас нико не очекује.

АРСЕНИЈЕ: Који, бре, ви?! И ко сте у ствари ви? Што се не представите да знамо по кога сте дошли? По мене или моју супругу?

КОЧИЈАШ: Нама је свеједно. Важно је да се не враћамо празних руку, да коњи не потржу пут за цабе. Посао мора да се ради, сено треба платити, од нечега мора да се живи.

АРСЕНИЈЕ: Друга ствар мене занима. Јел ти ово све видиш као посао или као забаву? Јеси ти дошао с намером да некога сахраниш или да се жениш?

КОЧИЈАШ: Па сад, у неку руку, то је за њега сасвим свеједно. Живот на чардаку који није ни на небу ни на земљи, може да буде по земљом.

КАРАКТЕР: Добро, ’оће мени неко да постави неко питање, ил’ јок?! Да не испадне спрдња са Јоцу Карактера, да ми се не смеју мангупи у крају, да се ругају достојанству старог човека који је решио да се скраси. Ако за мене нема питања, нека се то јасно каже, да идем одавде, да не губим своје драгоцено време. Јер што га мање имам све је скупље. Робија ми је узела добар део живота, а

слобода ме потпуно докусури. О људској глупости нећу ни да говорим. Кад уђем у радњу да купим хлеб, они ми нуде банане, свеже су, кажу, само што су убране у Гватемали. Па нисам ја ваљда гватемалски мајмун да ми ови наши мајмуни уваљују мајмунску храну. Ја хоћу лебац, бре, од шумадијску 'шеницу и православно брашно, са квасац који надима тесто све док не постане мекано ки душа. То мени треба! А банане нек једе наш градоначелник да не мора да се качи по дрвеће у парку и вата гусенице за пример. Јер чиста природа је она природа која је очишћена од гамади и башкари се у сјајном сунцу и бистрој води. То ви мени дајте.

АРСЕНИЈЕ: Шта, Јоцо? За чим твоја душа чезне?

КАРАКТЕР: Па то по шта сам дошао, ако ме подсете. Ако ни то нећете за мене да урадите онда ја 'одо својим путем јер мене чека мој, а вас ваш.

Пу!

(Пљуне и љућиио оде)

ШАМПИОН: Ви возите руску тројку, мајсторе. То мора да је величанствен доживљај! Ех, кад бих ја имао прилику да се умогам у бунду сибирског медведа па да у тројци пролетим кроз тајгу.

Ехеј, господине!

То је живот!

А прапорци весело најављују мој долазак, шумске животиње вире кроз грмље и гране, и не смеју да стану пред лице свога господара. А мене неко ледено блаженство прожима скроз и песма ми сама извире из грла, природа занеми, ни цвркут се не чује, ни јеж да шушне ил лисица мрдне репом. Као у каменој бајци, време стоји укочено, ниоткуда ветрић, а ви, мајсторе, ви испуштате дизгине и узимате своју хармонику па је развучете у славу Бога.

КОЧИЈАШ: Ма шта кажеш, човече?! Па ти си чудо, звер у људском облику, ето шта си ти! Монструм наше словенске душе, лудак са најтежим мозгом на свету. Шта је Ајнштајн према теби, аутентичном сину Шумадије? Потпуно си у праву. Хајде да ми прославимо живот, док се Мамути међусобно истребљују. Ово је доба просвећеног ума, лепоте и душе шире од саме руске

тајге, јер нико, нико, нити разуме, нити воли руску душу као ми из питоме Шумадије. Зато пусти глас у њену славу и част, да се бар провеселимо, док се смрт шуња овим мрачним и закучастим ходницима нашег неизбежног покојника.

Он развуче хармонику. Шампион зајева меким, високим ѿенором.

ШАМПИОН: “Расцветалис јаблани и груши
развилис туман над рекој,
виходила на берег Каћуша,
на високиј, на берег крутој.”
(Песму ѿрихвайи и кочијаи)
“Виходила, песни завадила,
на високој, на берег крутој...”

Њих двојица уз звуке хармонике играју и ѿевају у кореографији казачока.

НИКОЛА: Шта је, бре, ово, каки је ово циркус, тато? Јел’ то твој конкурс и веридба кевина, бежи мамо, склањај ми се пред очима, јер ме обухватио неки мрак, побићу све живо. Јел’ то његова домаћинска кућа, јел’ то, бре, начин, да српски домаћин умире уз чергарску атмосферу, па одавде не лете Цигани на небо, него на градску депонију да се закопавају у ђубриште и шире заразу по целој Европи. Али, све је то наша грешка, моја и Јованова, што га не убисмо на време, него сад кад је већ касно, кад је решио да све нас својом смрћу повуче у бруку и срамоту.

АНЂЕЛИЈА: Не, сине, не греси душу, соколе, помисли на сина својега, Волфа кад му оца пошаљу на робију ко ће њега да врати у Немачку.

ВОЛФГАНГ: Их либе дих, мајне гресе мутер.

АНЂЕЛИЈА: Не пуцај, рано мамина, њему ионако није много остало, а можда је већ и сам умро. Ево, опет ћути, заклопио је своје свете очи., ко зна да ли је већ мртав или је поново заспао.
Дај ми тај пиштољ!

ЈОХАН: Их либе дих алзо, мајне гресе мутер.

ЈОВАН: Не дај, Ницо, не дај, брате мој мили, битангама, родитељима нашим да нас опет преваре, да останемо без ичега.
А ви, клинци, мрш напоље, зар не видите да је гресе

фата капут, прво да ми проверимо, а после дођите да заједно прославимо. Не треба жалити, не треба плакати за старим зликовцем, многима је много јада тај приредио, а својима понајвише. Само што ја у то не верујем, треба га оверити за сваки случај, ти, бато, ако се бојиш да пуцаш дај пиштољ мени. Убићу га, па таман и да је сâм умро. Готово је више са чекањем и одлагањем.

Не, мамо! Склони се сама, да те ја не склањам, да се случајно не нађеш између његовог пиштоља и њега.

АНЂЕЛИЈА: О, Арсеније, мужу мој једини, отвори очи макар само још једном да видиш колико си био у праву, јадна ја! Зар да допустим да зло моје убије умрлу љубав моју, одувек си тврдио да нисам родила благослов божји, већ адске змије које су још у утроби мојој прогутале чеда наша.

НИКОЛА: Склањај се, море, вештице, зар ти мислиш да ћемо ми поново да плаћамо пут из Франкфурта, шта је теби, мамо, шта мислиш, одакле нама толике паре?!

АНЂЕЛИЈА: Да будеш убица оца својега, у његовој кући, то хоћеш, змијо проклета!
Онда пуцај у мене, да ја јадна не останем сама у вашем змијарнику.

Они се збуњају, збуњају. Анђелија се жилаво брани. Деца њлачу, Јуда њева, кочијаш игра и свира.

ЈОХАН: Иде ја насад у моја мирна и лепа Немачка!

ВОЛФГАНГ: Ја алзо иде. Ја не фољи демонска Зербија!

Светлосћ се њошњоуно узаси. Чује се њуцањ.

КРАЈ ДРУГОГ ЧИНА

ТРЕЋИ ЧИН

Салон из првог чина, само широк сад, у његовој средини стоји одар на коме је изложено Анђелијино нејодрејено тело.

Крај ње стојећо и дубоко спава Арса Мамути. Изнад љава им стоји заглавена дебела свећа, а око њих седе синови и снаје; ошкрвани умором дремају.

Из даљине дојуре звуци Штраусовог валцера "На лејом љавом Дунаву".

На сцену улази тихо и одрежно Кочијаш, обучен бесрекорно, у црном смокингу са лејтир машином и лакованим ципелама. Он спаваља шаке на усна и тихо виче са очиљедном намером да ља чује само онај коме се обраћа. У рукама носи флашу и две чаше за шампањац.

КОЧИЈАШ: Василиса! Василиса, љубави моја! Време је, злато. Пробуди се. Стигао је кочијаш, да се иде на далек пут, у други свет, чека те твој чардак ни на небу ни на земљи и слуге твоје бесмртне, ругобне али верне.

АНЂЕЛИЈА: *(Лагано подигне љаву. Она је обучена у дуљачку хаљину од беле свиле)*

Ох, ко ме то буди, тек сам заспала, зашто ме не пусте на миру, мени је дубок сам обећан и одмор од сваког звука.

КОЧИЈАШ: Устани Василиса, да се нас двоје заврtimo на паркету пред њиховим мртвим очима од туге. Хтели су да убију оца, али ја сам им само мало искривио поглед и гле! Дум! Пала си, злато моје, као зрела крушка у моју медвеђу њушку.

АНЂЕЛИЈА: Али, ја не желим да се вртим у кругу било чијих идеја. Ја хоћу бар сада да будем слободна, да имам права на свој избор, да будем непокретна тачка, неприметна међу свим што се око мене креће. Да избледим и нестане на том месту.

КОЧИЈАШ: Смрт није мања обавеза од живота. Само не треба да се бојиш гуја и акрепа, и других гмизаваца, крилатих слепих мишева и зелених гуштера, златних камелеона и огромних питона јер све то изобилје гмаза јесте твоја послуга и што год им ти, господарице заповедиш биће одмах извршено. Такав је ред и поредак у мом чардаку, послушаније на првом месту, па тек онда права и слободе.

АНЂЕЛИЈА: А што њега не будиш? Зар он не иде са мном?

КОЧИЈАШ: Он одбија да се вози. Па, нека га, нека се излежава у својој илузији јер му је болест помутила поглед и разум па сад спава у искривљеном свету на самој граници живота и смрти, јер га нико неће.

АНЂЕЛИЈА: Живела сам један живот напет и пун обавеза. Све ме је то изцрпilo, да будем активна у туђим сновима, па макар и да се све око мене врти. Зар ни овде нема тишине и ништавила у које може да се зарони и у бескрајним дубинама његовим нестане заувек? Зар и даље морају да ме развлаче нечије амбиције и осећања која ме чине мамурном мајмуницом, око чијег се врата вешају чопори младунаца жељних игре?

КОЧИЈАШ: Ох, љубави, па ти не знаш да се никад ништа не мења. Круг је наша судбина, критеријуми су увек исти, па чак и предрасуде, и кад будала напусти овај свет он својом глупошћу и даље доминира у новом, сама смрт не доноси излечење од болести и људске покварености, међу актерима се и овде успостављају стари односи и најзад, ново стање не значи пасиван однос према средини у којој се почива.

(Точи шампањац у чаше и једну јој њружа)

Рускоје шампањскоје, драга моја љубимаја!

(ије)

Живели, соколице брзокрила!

АНЂЕЛИЈА: Ја не знам како ћу и да ли смем...

(Пије)

Ох, што ово голица у грлу и шуми у глави као летњи поветарац у врбаку. Сипај још мало.

КОЧИЈАШ: *(Сипа јој њоново у чашу)*

То пију само богови, а ти си сада једна од њих. Дођи да играмо.

АНЂЕЛИЈА: *(Усипаје са одра и несиђурно му њрилази)*

Први пут се налазим у овом положају и ноге ми се уплићу у чвор. Бојим се, пашћу.

КОЧИЈАШ: О, не! То је корак којим си кренула у свој живот, балерино моја. Дођи у моје наручје, подсетићу те одмах. Види! Зар се, збиља, не сећаш?

АНЂЕЛИЈА: Само као кроз маглу густог времена. Боже, како сам могла све да заборавам?

КОЧИЈАШ: *(Почиње да игра са њом)*

Два корака напред и један назад. Један, два, три...
Један, два, три... Видиш како иде, као по лоју, сама
музика те носи, не осећаш никакву тежину већ леб-
диш и летиш као комета кроз космичку празнину.

АНЂЕЛИЈА: Али то није примерено, ја нисам више тако млада.

КОЧИЈАШ: Истина је на нашој страни. Она не уважава промену.
Напротив, све што се дешава у непрекидном је узлету.
Осећај пада није ништа друго до осећај страха. А ми,
звезда моја, ми се више ничега не бојимо.

АНЂЕЛИЈА: Ја се још увек бојим. Шта ћу, ако се Арса изненада
пробуди и види ме како са вама играм? Свиснуће од
љубоморе, а ја од стида.

КОЧИЈАШ: Де, де, како је то могуће, мислим, у бестежинском
свету, где ништа нема упориште и све плута ношено
енергијом празног, поготову што си ти сад мени вра-
ћена и дефинитивно моја, добио сам те заувек и
ускоро ћу доћи на главну капију по твоје тело да га
укрцам у моју кочију и возим у твој нови чардак,
господарице моја, знаш ли ти каква си сад сила не-
мерљива, неизмерна срећо моја.

А сад, хајде са мном у променаду наше будућности, да
избегнемо непријатан сусрет са бившом стварношћу,
да пођемо док се твоји синови и снаје не тргну из
дремежа, док не открију да је одар празан. Док се
Арса Мамут не пробуди.

Њих двоје у ритму валцера најустие сцену. Арса се нагло буди.

АРСЕНИЈЕ: Гле, како танко светло пробија овде. Је ли то сунце
што жеже или свећа тиња?

Хеј, ви, спавачи! Тама је тако густа у мени да не видим
скоро ништа. Хоће ли неко да се пробуди и каже ми
где ми је жена?!

(Виче)

Анђелијо, љубо моја верна! Донеси ми чашу вина!
Истопи ме ово проклето лето.

Није је ваљда кочијаш, поред синова, соколова дрем-
љивих мојих, однео у свој чардак ни на небу ни на
земљи. Тешко ми је без ње, а нема чиме ни жеђ да
угасим. Од вина ја осетим дамар као некад док сам
бучно хучао и пред собом ваљао ђубре и балване, кад
ми изнад главе није стајала упаљена свећа, него моја

војничка чутурица. А сад сам тако жедан, од онакве снаге мамутске, види на шта сам спао. Вијугам као наша Лепеница кад увене, и не може дамар воде да истера кроз њено жедно корито.

Порто је мени неопходан, ако хоћу да ми се врати животни елан. Течност нека црвена. Крв моја природна! Она ме увек лепо окрепи, прочисти црева и нерве. Не да се запушен и засушен закопрцам у овом крематоријуму без светла, у овом гробу без живота.

Ех, породица је узрок пропасти сваког српског домаћина. Био сам против њених порођаја, мрзео сам вас од самог вашег зачетка. Још кад сте почели да се дерњате и прљате пелене, молио сам је да вас држи подаље од мене, да вас као гневни лав не подавим у колевкама вашим. Ево сад како ми враћате живот који сам вам даровао. По оволикој врућини ми палите свећу, да се са њом и ја истопим, да у свом дому искапљем и нестанем као жути восак.

Кћери моје, виле Равијојле, угасите ми ову свећу, децо. Још деда није умро. Само ми подиже температуру и суши ваздух.

ГЛОРИЈА: Свећа није за вас, бабо, него за бабу. А откуд ви овде на њеном одру то сам ђаво зна.

АРСЕНИЈЕ: Одар је мој! Она је моја! Кућа је моја, Крагујевац, Шумадија, цела Србија је моја! Ви сте моји! Све је моје! Моје вино, гости моји, смрт и живот, и још вас чуди шта ћу ја у свом забрану. Радим шта хоћу. Само што више не могу.

Тешко се крећем и лепо видим како ми све измиче. Слух и вид. Корак се скратио као дан, као мој живот.

Не знам докле ћу и кад ће крај.

Али, знам једно. Моја Анђа је жива. Мртав сам ја, а она је, лепотица моја, жива ватра. Само иде и сече ваздух. И кад ми с леђа прилази, знам да је она.

ЈОЛАНДА: Из дана у дан све се више губи. Само се шуња по кући и ниче тамо ће га нико не сије.

АРСЕНИЈЕ: Па ваљда имам право да легнем поред моје жене.

ГЛОРИЈА: Није она више ваша жена!

АРСЕНИЈЕ: Шта?! Зар се удала док сам ја спавао?

ГЛОРИЈА: Јесте! За црног кочијаша се удала.

АРСЕНИЈЕ: Али, он је пао на испиту. Тај није одговорио ни на једно моје питање.

НИКОЛА: *(Плаче)*
Мртва је, тато. Мртва.

АРСЕНИЈЕ: Што нисте пуцали у мене, звери, него у матер своју, верну љубав моју. Да је сад други својата и вози далеко у непознат свет. Жену ми вратите, дремљиви пси! Дозволили сте да је пред вашим поспаним очима демон украде. Тако ли се чува покојник?

ЈОВАН: Ти си пуцао, тато.

АРСЕНИЈЕ: Како то да се баш ничега не сећам? Ах, главо, мутна главо, не светлуцај ми више пред очима, или светли или се угаси проклета мрачна коморо, докле ћеш све да видиш наопако и оно што не постоји а не видиш ни провалију ка којој се крећеш.
И сад не знам.
Јесам ли био љут ил' поспан?
Да нисам можда спавао и тако у сну, просто без контроле опалио?

ЈОВАН: Па, у томе је наша трагедија. Зато ми сад неутешне сузе ронимо.

НИКОЛА: Било је страшно кад си пао у депресију. Почео си ко слон да ричеш по кући и да ломиш намештај. На крају си пуцао у маму. Тек тад си се смирио и рекао да се повлачиш на починак, пошто те је њена просидба много уморила. Рекао си: "Сад нек је узме ко хоће, па макар и црни кочијаш."
Он је то чуо и искористио прилику док смо ми овде, уморни крај њеног одра, задремали. Нисмо видели ни кад си се ти ту, као неки вампир, увукао.

АРСЕНИЈЕ: Па сад не знате јесам ли ја можда сенилан или повампирени Арса Мамут. Дал' да ме шаљете на робију ил' да дељете глогов колац?
Али зато ја знам да нисам јео бунике и да вам ништа не верујем. И добро разумем зашто сте дошли из Немачке.
Мене да ликвидирате.
Само што ви још не знате. Тај се није родио ко је нагазио Мамута, а да сам није био размрсан.
Али, моји унuci су све видели, сведочиће истину, па

макар и пред судским тумачем, ко им је убио бабу. Они воле свог гресе фата и нису идиоти на вашег деду, већ моћни соколови моји на свог. Зовите ми њих!

НИКОЛА: О, они су дубоко разочарани. Још јутрос су побегли кући у Немачку. Отишли су брзим возом, плачући за бабом. Њена смрт их је дубоко потресла, а твој злочин на њихове очи их је препао.

Пауза.

АРСЕНИЈЕ: Баш ме занима како планирате мене да убијете.

ЈОВАН: Полако, тато. Прво маму да саранимо.

НИКОЛА: А дотле ћеш можда ти већ и сам. Знаш како је: далек је пут пред тобом.
Онај кочијаш је већ долазио због тебе.

ЈОЛАНДА: Па нећете ваљда ни ви вечито.

ГЛОРИЈА: Ничија није до зоре горјела.

ЈОВАН: И ди је за тебе да у тим годинама идеш у затвор?

АРСЕНИЈЕ: Нек приђе неко да ме уштине. Само, пази, немој много јако, јер душа хоће да вришти ако је неко притисне, мада сам нешто у последње време, сав утрнуо, па никако не могу да се саберем у животу. У ствари, не знам кад сањам, а кад сам будан, све се то некако ускомешало и помешало у мени. Знам једино да сам стално жедан и да је врућина опака. Кажу она долази од сунца, али сунца нема преко ноћи, а она, ки лопов у мраку, изгоре и осуши све живо.

Децо моја, соколови моји!

Хајде, растрчите се по кући и покушајте да нађете негде маму. Можда је, лепотица моја, мало села да одмори своје ноге витке и од умора задремала. Није њој сада лако. Чека је још цео један живот, зато што је она млада и лепа, а не мртва као што у шали тврдите старцу једном напуштеном.

Како, бре, мртва, кад силни просци навалили на њу, ко мутав на телефон?

Шта је то, синови, моји соколови са нашим животом? Јел' се он то сам од нас повлачи или нас пуни неким другим, можда загробним садржајем? Али, да сам умро, ваљда бих осетио благословени мирис тамјана, иако ни восак није за потцењивање. Ова кућа је православна и троши тамјана право са Свете Горе, из

многочестивог и блаженог Хиландара одакле српски народ са Богом разговара. Како ли је њима, сада тамо, у спаљеном манастиру?

Ех, Срби, Срби!

Све праве за вечност али се и прошлост и садашњост пред нашим очима расипају у прашину. Нема ништа ни за данас а камо ли за сутра. Код других народа живот је жилав а историја им се окамењује заувек, а код нас се све распада и претвара у трулеж. У Србији не умиру само живи људи него и мртви, све што је некад постојало не постоји више ни као успомена.

Ето, зашто сам хтео жену да удам пре него што сам одем. Да не оставим ово моје имање, овај мој живот вама, швапским слугама и шумадијским хајдуцима.

Да не пропада силно благо и стока да ми не поцрка чим ја нестанем. Због чега ја трпим свој живот? Јер се бојим смрти.

Јер кад ја умрем, последњи мамут на планети, више неће бити дивова на свету.

(Снаје и синови усџају)

Где ћете ви сад?

НИКОЛА: Па, да потражимо маму, тато.

АРСЕНИЈЕ: Само добро пазите, завирите у сваки буџак, таван прегледајте, отворите сандук где држимо ваше играчке. Ко зна шта је њој, у том стању, могло да падне на памет. Ако видите неког Робинзона да се мува около, доведите га к мени. Он сигурно зна где је ставио Василису Прекрасну, Анђелију, љубу моју верну. Да га ја натерам да призна, да га на муке ставимо, сами сте видели колико је танак из тригонометрије, па ако је од овога света признаће, а ако је змај и слуга ђаволов знаће одговоре, па макар и из математике.

ЈОВАН: Зашто, тато, ђаво увек бира чисту душу у свету који је крцат његовим двојницима?

АРСЕНИЈЕ: Зато што је алав, што му је све мало, јер Бог је узео цео Космос бескрајни, а њему дао само ову малу планету, па ако на њој угледа макар једну белу тачку, гледа како ће и њу да зацрни. Зато што се зло добрим храни, иначе не би могло да опстане. Јер црно се на црном види. Само светлост Божја може ђаволу да обасја мрак и да му открије жртву.

А сад, док ја затегнем чаршаве на одру и упалим тамјан кућу да окадим, гледајте да је нађете, да није можда већ преобраћена у његову невесту.

ЈОЛАНДА: Ко ће да се жени мртвом бабом, бабо?

АРСЕНИЈЕ: Е, кћери моја, вило Равијојло, ко би помислио у шта ће да се изроди мој конкурс, да ће ђаво да испроси мог анђела. Видите сами колико је он упоран. Наводно дошао мене да вози, а њу ми однео, ђаво проклети! Само што он не зна какав воњ неподношљиви шири, значи, још увек је ту негде, мота се по ходницима и собама мојим, не може лако да нађе излаз, а она је, брате, тешка за дуго ношење, макар и за змаја лично. Поготову ако и није демонска сила него обичан гробар који краде лешеве са одра њиховог из разлога менталног обољења, зато што има емотивну слабост према њима.

Све више ми се чини да иза сваке мистерије стоје рационални разлози пољуљаног ума који је изгубио поверење у реалност.

Зато идите за њухом својим, као пси моји и наћи ће те га неизоставно како јој на уво певуши неку стару романсу, како јој се неуморно удвара и заводи је. А онда га клепите по темену његовом, шчепајте за јакчу и довуците овамо к мени, да га се ја докопам, да исправимо стари неспоразум око тога ко је коме преотео жену.

(Они одлазе. Арсеније остијаје сам, зајтеже чаршаве на одру. Одједном се, под уишцајем силног ветра, с ирреском ошворе сва вратица и ирозори. Чује се валцер "На лейом, ѡлавом Дунаву". Крисѡални лустер са својих сѡо сијалица баѡи раскошну свејлосѡи)

Хвала Богу! Изгледа да долази неко освежење!

Али ѡо ирошлосѡи надире са свих сѡирана и меша се са садашњошћу. На сѡену умаршира ваѡироѡасни оркесѡар ѡод ѡуном оѡремом. Они свирају Јохана Шѡтрауса. За њима, клизећи иросѡо бесѡрекорно, улећу Кочијаш и млада ѡеѡнаесѡоѡодишња девојѡица Анђелија, очешљана и обучена адекватно.

КОЧИЈАШ: А ви сте, значи, госпођице, завршили малу матуру са одличним успехом. Браво, честитам на савршенству! За вас још говоре да сте ђак генерације. О, па то је за дивљење! Заиста, заиста вам кажем, право је савршенство кад се удруже анђеоска лепота и демонска памет.

И најзад, шта је савршенство нашег стаса у поређењу са генијалношћу ума који вам је омогућио тако завидан резултат.

АНЂЕЛИЈА: Само пазите да вас не види мој тата. Он је портир овде у дому и пази на сваки мој корак, као соко. Кад ме види са неким, он исто тако кликће у знак упозорења, а ако га не послушам, бога ми, хоће и да одала ми.

КОЧИЈАШ: Није ваљда да вас отац бије?

АНЂЕЛИЈА: О, па не, никако, он мене обожава, никад ме није у том смислу ни дотакао. Бије друге.

КОЧИЈАШ: Зар тако мршав и разрок? Младићи му подмећу по једну карту, он увек види две.

АНЂЕЛИЈА: То је због астигматизма. Као дечак је прележао запаљење мозга и сад живи у силном страху да га други довољно не уважавају. А ви?! Где сте ви научили да плешете тако сјајно? Просто клизите по паркету као да сте ишли у балетску школу.

КОЧИЈАШ: Код нас у Крагујевцу она нема тај ранг који би подржао тако висок квалитет какав гарантује пракса на играма у Ватрогасном дому. Ватрогасци су, знате, прави мајстори за фокстрот, полку и англиш валцер. А онда вам и бечки иде лако од руке. Али, ваше ручице, госпођице, оне се зноје. Није ваљда да су вас моје речи тако узнемириле?

АНЂЕЛИЈА: Не! Мене збуњује поглед оног старца у углу који ме прождире очима. Знате ли ко је то?

КОЧИЈАШ: О, па то је наш најпознатији швалер, успешан љубавник. Сви га познајемо као Арсу Мамута.

АНЂЕЛИЈА: А шта он хоће од мене? Да зовнем тату да га мало пропусти кроз шаке?

КОЧИЈАШ: Не верујем да би се усудио, драга моја. Он јесте стар као мамут, али има исто тако дивовску снагу и веома је разоран.

АНЂЕЛИЈА: Каква снага, па он једва стоји, ноге му дрхте од изнемоглости.

КОЧИЈАШ: Можда сада, на самрти, али није увек било тако, поготову не данас, кад вас је први пут срео.

АНЂЕЛИЈА: Не разумем. Зар има још неког времена осим овог, зар ми нисмо јединствени?

КОЧИЈАШ: О, па време је конвенција, и никад се не зна какви су реликти прошлости умешани са нашом реалношћу, како утичу на њу и како је савијају уназад, растежу унапред и сабијају у садашњост. То што сте сада толико млади не значи да у свом бићу не носите сопствену старост и искуство смрти.

АНЂЕЛИЈА: Али, мене плаши тај старац а не смрт, јер не могу да издржим тај поглед.

КОЧИЈАШ: То што је толико стар не значи да није грамзив кад су жене у питању. Поготову тако младе и лепе. Ако је он бацио око на вас, ја ћу, на жалост, морати да се повучем. Сувише је моћан за мене.

АНЂЕЛИЈА: А да ја ипак зовнем тату? Да он њега пребије.

КОЧИЈАШ: Свашта се прича о њему, поготову што одавно нема живих његових вршњака. Нико заправо и не зна колико има година. А непознато је и то шта је све његово у Србији.

АНЂЕЛИЈА: Зар је богат?

КОЧИЈАШ: Баснословно! Хиљаде радника и чобана раде за њега.

АНЂЕЛИЈА: Како занимљиво, како узбудљиво. Сам не може да стоји, а они који би то могли немају од чега да живе. Њима ноге дрхте.

КОЧИЈАШ: Цела Србија подрхтава од глади, госпођице. Али, ми се нисмо ни упознали.

АНЂЕЛИЈА: Ја сам Анђелија.

КОЧИЈАШ: А ја Харалампије.

АНЂЕЛИЈА: Чиме се ви бавите кад тако дивно плешете?

КОЧИЈАШ: О, па ја још увек идем у гимназију. Мислим да ћу, кад завршим школу, и ја стећи моћ над људима. Ако не над живима, као господин који вас посматра, а онда над мртвима. Једног дана сви ће бити мени препуштени.

АНЂЕЛИЈА: Ви сигурно пишете песме?

КОЧИЈАШ: Мој хоби је Египатска књига мртвих. Пажљиво проучавам жеље људи од памтивека, чему теже, шта хоће да буду кад једном оду са овога света. То ме необично интересује и даје наду у загробни живот.

АНЂЕЛИЈА: Али, ах, ево и он се покренуо, чујете како тешко корача, како му кораци одјекују као да има ноге од гранита. Упутио се ка нама. Ако буде тражио да игра са мном, ја вас молим да ме не дате, да се не повлачите.

КОЧИЈАШ: Мој вам је једини савет: пазите само да вас случајно својом мамутском ногом не нагази.

Тешко корачајући корацима који одјекују њрилази Арсеније.

АРСЕНИЈЕ: Ти знаш која су правила, момче. Ако те неко куцне по рамену мораћеш да му уступиш партнерку. Па сад бирај: хоћеш ли да те ја куцнем или ћеш да узмеш ових сто динара да купиш бурек са месом. Видиш како си се усукao. Хране ли тебе уопште родитељи? Ако немате шта да једете, дођи сутра код мене. Има једно упражњено место на градском гробљу. Тамо су могућности за напредовање неограничене.

(Држи испружену руку са новцем. Заћим викне)
Сиктер, бре!

Кочијаш зграби новац и отирчи са сцене. На њој су сада, њоред ваћироћасноћ оркестира, само Арсеније и Анђелија.

АРСЕНИЈЕ: Како се ти зовеш, мала?

Чује се кликћање сокола, ња одмах заћим са раширеним рукама ућирчи Анћин оћац Сћаноје и укоћа се ѡред Арсом.

СТАНОЈЕ: Чујеш како соко високо, под облаком кружи, док бумбар ниско лети од кошнице до кошнице и скупља мед.

З... з... з... соко кликће, живот зуји, а сиротиња никако да се ослади. Него, ако имаш неко саће, бумбаре, дај мало и соколу, Бог те благословио, спаситељу наш. Видиш и сам како се међу нама високим летачима ниско живи. Кад би бар неко појачао народни казан, да се у њему наће које парче меса, није важно што није телетина. Може и дебелог меса овнујскога, само ако има. Знам ја да ми то баш и не заслужујемо, добар је и пиринач за Шумадинца, али душа се без шунке испостила, а кожа истањила, па од проклетог сапуна пуца. Живе ране се отварају. Нема у њему ни зрно глицерина, мој бумбаре, жива сода нас до костију разједа. Како сам то дете подигао Бог нека ми је на помоћ. Риљај баште, носи ћубре, цепај карте, удри изгредника на игранкама, нико да ми помогне. Скоро ме је

један с леђа ошајдарио, с дванаест копчи су ми при-
качили главу да ми мозак не исцури. А ти, ако би хтео
да нам укажеш доброту живот би могао мало и да
зацвркуће, соко да кликне, цветић да замирише, сунце
да нас огреје.

(Кликће)

Немој сине Анђелија, да увредиш нашег добротвора
него играј онако како те је отац учио. Све у круг, у
круг, па кући, у своју кошницу. Знаш како ти је матер
нервозна, кад је сама, све живо поразбија чим стигне
депресија. Ех, шта ћеш, мој бумбаре, такав је наш
живот. С лудацима се рвемо.

(Полази)

Него, ако треба да се неко препегла само реци мојој
Анђелији, а за хонорар ћемо лако.

(Оде)

АРСЕНИЈЕ: Која је ово будала?

АНЂЕЛИЈА: Није он никаква будала, него мој татица. Може да
пребије кога хоће.

АРСЕНИЈЕ: Ех, Боже, како си ти чудан, неразумљиви су путеви
твоји. Не схватам како неко тако ружан и луд може да
има дете тако лепо и паметно. Шта се то дешава у
природи, какви апсурди и безакоње. А можда је и
свеприсутна доброта твоја разлог свему. Ето и мене
због моје племенитости данас награђујеш, ако ми се
из истог разлога ђаво не руга.

Откуд таква лепотица у мојој кући?

АНЂЕЛИЈА: Ово није ваша кућа. Ово је Ватрогасни дом.

АРСЕНИЈЕ: Дом је мој! Ја сам га купио. И оркестар и цела
ватрогасна бригада, сви припадају мени.

АНЂЕЛИЈА: Е, ја не припадам никоме.

АРСЕНИЈЕ: Свака лепота је аутономна. Не може, лепотице моја
Анђелијо, оно што је апсолутно да припадне оном
што је релативно. Наравно да овде само ја могу да
припаднем теби, наравно, ако ти желиш да будеш
богата и моћна. По очима, рекао бих да ниси само
лепа него и паметна и да знаш шта је прави мушкарац.
Како кажу у народу: старац – мушкарац, младац –
магарац! Не верујем да би се ти определила за ма-
гарца.

АНЂЕЛИЈА: Али он тако заносно плеше, господине.

АРСЕНИЈЕ: Па није све у плесу, игра је много шири појам. Узми мене, поведи ме корак, два, и брзо ћеш се навићи на мој ритам.

(Махне руком оркестру, они усљоре џемјо)

Нестрпљење и журба су од ђавола, а моћ и срећа од Бога. Ако мене усрећиш нико неће бити срећнији од тебе. Јеси ли разумела?

Он ојей махне руком, оркестар почне да свира фоксирој, њих двоје играју складно, живко и брзо.

АНЂЕЛИЈА: *(Задихано)*

Јесам, господине.

(Улазе снаје и синови)

А ко су ови људи што сад улазе?

АРСЕНИЈЕ: То су твоја деца, Анђелијо, љубо моја верна.

АНЂЕЛИЈА: Како?! Па они су много старији од мене!

НИКОЛА: Мама! Ти си жива, хвала Богу, и још подмлађена. Види, тато! Види како наша мама изгледа младо и лепо. Ово је неко чудо!

ЈОВАН: А ми смо мислили да те је метак погодио и да се умрла.

ЈОЛАНДА: И јесте! Умрла је, него шта, него је мртва! Али, у кући вешца, ко што је ваш бабо, све је изокренуто и наопако, па је, изгледа, и сасвим природно да ваша мајка буде жива и још девојчица. Млађа од нас.

ГЛОРИЈА: Е, моја Јоле! У шта смо ми улећеле, у кућу демона ће смрти нема већ се свака патња и мука наша бескрајно обнављају. Проклети да смо. Проклети, Мамути, одавно сте у свијету изумрли, само овдје газите његово лице прелијепо, смрт претварате у живот и још испочетка, увијек само испочетка, и ја више не знам ће је ту крај.

АНЂЕЛИЈА: Ја не разумем шта се то са мном дешава. Мене сте збунили, господине. Дошла сам на игранку после матуре, а онда, све се одједном догодило. Цео живот! Како је то могуће? Толико брзина у времену. Првих петнаест година је трајало, трајало, мислила сам да никад неће проћи, а онда сте се ви појавили и одједном цео живот је био готов.

О чему се ту ради? Зар ови одрасли људи моји синови?

Па још и снаје које никако нису младе. И куну несрећне и мене и вас, ви сте били стари и кад сам вас упознала и ту се ништа није догодило, али ово, ова просторија и то, је ли то моја кућа или ватрогасни дом. И шта раде ови ватрогасци ако не свирају на игранкама?

НИКОЛА: Они свирају и на сахранама, мамо.

АНЂЕЛИЈА: Па је ли онда ово моја сахрана, ако није игранка? Где је онај младић који се на паркету креће као лабуд у мирном језеру? Он је опседнут смрћу старих Египћана.

Да нисам ја можда заиста мртва?

Сва свейлост̄ са луст̄ера уй̄рне. Ос̄тане само за̄паљена свећа.

АРСЕНИЈЕ: О, он је отишао по своју кочију. И није реч ни о каквом младићу већ о нашем традиционалном превознику.

АНЂЕЛИЈА: Зар није дошао да ме проси?

АРСЕНИЈЕ: Па, јесте, дошао је, дошао, али су у међувремену пуцали у тебе и он је сад отишао по кочију.

АНЂЕЛИЈА: Ја сам мислила, Арсеније, да си га ти послао по бурек.

АРСЕНИЈЕ: О, откад је то било Анђелијо, Василисо моја прекрасна. Пре скоро пола века.

АНЂЕЛИЈА: И још се није вратио?

АРСЕНИЈЕ: Јесте. Вратио се, вратио, али овога пута као твој просац. Био је ту, у гомили крагујевачких десперадоса и тупамароса. Сви су дошли да сачекају моју смрт па да се ожене тобом. Али, судбина је другачије одредила. Изгледа да мени још није куцнуо час.

АНЂЕЛИЈА: А ко је пуцао у мене?

АРСЕНИЈЕ: Они, синови твоји, соколови моји!

НИКОЛА: Лаже, мамо! Он те је убио, а убиће и све нас, ако му се на време не супроставимо.

ЈОВАН: Све ће он, мамо, нас да сарани.

АНЂЕЛИЈА: Чекај, чекај, каква сам ја сад твоја мајка? Могао би отац да ми будеш, старији си и од њега, мога Станоја. Ја сам девојка спремна за удају, само не знам где су ми просци. Једино чега се јасно сећам то је да сам положила малу матуру са одличним успехом. И сви се

- поносе мноме, цео Крагујевац, мој отац Станоје, луд је од среће.
Мене гимназија чека раширених руку, али ја хоћу свој пут да скратим. Удаћу се док сам млада и лепа. Зато отворите врата! Нека уђу просци! Да видим, да видим шта ме још у животу чека, какви успеси, која срећа.
- ЈОВАН: Нема, мамо, више живота, па ни успеха, мамице. Ти више не постојиш, а ако нас ти ниси родила, онда нема ни нас. Ово је само његов сан.
У ствари више кошмар, можда чак и ропец, последњи дах и крај.
- НИКОЛА: Ех, какав би живот његов могао бити да се заиста догодио, и какав би живот наш могао бити да си нас ти, мамице, заиста изродила, као што смо мислили.
- ЈОВАН: Е сад, да ли је све то већ прошло или се ништа није ни догодило, за нас је свеједно. Да је он умро на време, можда бисмо и ми постојали, овако све је довео у питање. И прошлост и садашњост и будућност.
- ЈОЛАНДА: Чекај, чекај, Јоване.
- ГЛОРИЈА: Стани, стани, Никола.
- ЈОЛАНДА: Ако ви не постојите, откуд нас онда? Зар смо ми саме ушле у кућу Арсе Мамута, да му као раја служимо, без икакве плате и права на надокнаду?
- ГЛОРИЈА: Зар је то у реду, Никола, да вас двојица измишљате да се нисте ни родили само да испадне да се нисте ни женили? Да се нас растосиљате и сваке законске обавезе које имате према нама као наши венчани мужеви.
- ЈОЛАНДА: Ми имамо права да постојимо и нећемо га се одрећи без обзира на све што се дешава у овој кући.
- ГЛОРИЈА: Прво пуцате у оца, па убијете мајку а сад се, у присуству њеног духа, правите да не постоји нико а да вас у ствари и нема. Па за кога смо се ми онда удале?
- АРСЕНИЈЕ: За ваздух и црни облак, за мутну кишу и сјајну муњу, за соколове небеске сте се удале вас две роспије, две алаве жентураче и пракљаче вакуфске; шта ви мислите, да су Мамути стекли богаство што су га делили босанским слепцима који немају од чега да живе. Наравно да ви не припадате овој кући, без обзира на

то ко у њој постоји, а ко не. За вас би било најбоље да сад одмах, из ових стопа идете одавде и вратите се тамо одакле сте и дошле. Поред вас и ваше услуге први бих ја одавно крепао од жеђи. Ленштине вакуфске. Не само да ништа не знате да радите, него ни чашу вина болеснику на самрти нећете да донесете. А мене, мој порто у изобиљу, чека, док овде умирем од жеђи.

ГЛОРИЈА: Ето, видиш, Јоле, његову захвалност што му већ годинама гујцу перемо усрану, што га пресвлачимо у чисто и ранимо млијеком и вином, јер његова ханума као бијела вила сједи у својој соби и чека змаја да је води на чардак ни на небу, ни на земљи. Види како је гиздава и мазна, фали јој још само перушка па да полети. А он би хтео да га још и вином појимо.

ЈОЛАНДА: Одавно ја говорим да му ставимо перјани јастук на уста и да себи прикратимо муке, а ти не даш. “Чекај”, кажеш, “још неки дан, сат или минут, видиш да ће и сам да умре, да не гријешимо душу, да не ослобађамо ову вјештицу која једва чека да он одапне па да доведе свог кочијаша, а нас да избаци на улицу.” А он би вина хтео.

ГЛОРИЈА: Па, дај му га, Јоле, дај, нек попије, па нек цркне. Не мере се више издурат. Видиш докле је све то дошло, нас да избаце из система који смо саме одржале. Тврде да ми не постојимо. А једино је сигурно за нас двије да смо стабилне и чврсто устаљене. Дај му то вино, Јоле, дабогда га задавило.

ЈОЛАНДА: Газдинство водимо, у књиге све уписујемо, за кога?! За нашу ћецу, ако их једном изродимо са некијем другијем здравијем мушкарцима да нам пород не буде препотопски и вјечити на Мамуте већ да живе нормално а кад дође вријеме за пут да их Кочијаш не чека ту ваздан, до да иду с милијем Богом, без икаквог предумишљања.
(Узима вино из креденца и ѿочи у чашу)
Наждери се и цркни већ једном.

Арсеније узима чашу и халаљљиво ѿије.

АРСЕНИЈЕ: Цркни ти, пизда ти матерна демонска!

ГЛОРИЈА: Ма ни вино, ни судбину црну, ни саму смрт нећу више да чекам. Дај тај јастук!

- НИКОЛА: Чекај, чекај... Па не мислите ваљда вас две оца да нам на пут тако отправите?
- ГЛОРИЈА: Па кад ви нијесте имали петљу да нас ослободите ове геронтолошке тираније.
- ЈОВАН: Па, добро, добро, ако ви тако мислите, да га нас двојица придржимо. А ви чврсто стишћите и не пушћајте докле год осећате неки отпор испод јастука.
- ГЛОРИЈА: Дај, Јоле, тај јастук, па да завршавамо.
- ЈОЛАНДА: *(Узима јасџук)*
Прво га у кревет положите.
(Арсенију њрилазе синови)
- АРСЕНИЈЕ: Шта ћете то, синови, моји соколово? И ви снахе, моје горске виле!
- НИКОЛА: Ајде ћуги, срам те било. Одавно је то требало сџм да урадиш.
- ЈОВАН: Кад не знаш за меру, него ми морамо твој посао да обавимо.
- АРСЕНИЈЕ: Анђелијо, љубо моја верна, помагај, Василисо моја прекрасна. Види шта си родила. Банду убица и разбојника.
- АНЂЕЛИЈА: Али, ја не могу, Арсеније, љубави моја. И мене су они за пут приправили.
- АРСЕНИЈЕ: Какав пут? Теби данас просци долазе.
- АНЂЕЛИЈА: Е, одавно сам ја испрошена.
- АРСЕНИЈЕ: За мене ил' за мога кочијаша?
- АНЂЕЛИЈА: За обојицу, мој Арсо.
Синови ѓа хваџају и љодижу на одар.
- АРСЕНИЈЕ: Чекајте, чекајте, а где је он сад?
- АНЂЕЛИЈА: Отишао је да упрегне дорате па да се врати по нас обоје.
- АРСЕНИЈЕ: По мене, богами, неће.
(Койрца се исџод јасџука)
- ГЛОРИЈА: Оће, оће; само га ви не пушћајте.
(Пришиска му јасџук на лице)
- ЈОЛАНДА: Држ' га ти за ноге, Јоване, а ти Никола, притисни му руке, ко зна кол'ко је тај ѓаво жилав.

ГЛОРИЈА: Само да ми после не долази у сан и тражи вино, јебо га његов порто!

ЈОЛАНДА: Од сутра све бачве избацујем из куће. Има само ракија да се пије.

Њих четворо га даве. Вајроџасни оркестар свира мелодију: "Ви њадосије жривом и дадосије све..."

Поново се њале сва свеиља и сад се виде ѡросци размешени ѡ фоиљама. Ту су: Јоца Каракѡер, Јуда Шамѡион, Миле Коѡиле и Тома Тройар.

КАРАКТЕР: Ајде, будите га, шта чекате?! Арсо, устај Мамуте, доста је више пренемагања и зајебавања кандидата. Зар смо ми зато дошли? Да се неко иживљава на нама. Можда то други хоће да трпе, али ја немам толико времена.

ЈОВАН: Шта је ово, бато. Јесу ово просци или демони неки? Откуд сад они никоше овде?

НИКОЛА: И ди баш сад да наиђу кад ми, јел'да, припремамо родитеље за бању. Да се мало одморе.

ЈОЛАНДА: *(Задихано)*
Доста је, вала, и њему било. Сад нек се одмара за навек.

Арса више не мрда.

ГЛОРИЈА: Само да нађемо маму, па да зовнемо кочијаша. Нек их вози обоје о истом трошку.

ЈОЛАНДА: Ово је чудо неко! Она се подмладила, види како сад изгледа.

ГЛОРИЈА: Баш као за удају.

ШАМПИОН: Јел' ово девојка за просидбу. Јуче сте нам показали бабу.

НИКОЛА: Ма не то, будало. Зар не видиш да је то њен дух. Она се мртва негде крије у кући.

КОПИЛЕ: Како мртва?! А шта ми овде онда радимо. Немам ни ја времена. Мене чека воз из Краљева. Само што није стигао.

ТРОПАР: Нас је Арса Мамут позвао на просидбу, па ко се покаже најбољи и најпапетнији њему и девојка.

АНЂЕЛИЈА: Ја нисам са вама, нити сам за вас.

КАРАКТЕР: Па ко си ти онда, снао, ако ниси Арсина удовица? Ене га тамо, извалио се ки мртав сом, значи да је ствар свршена. Они, ако оће да га возе у бању то је њихова ствар, али ако ћемо по старешинству, ти мени припадаш.

АНЂЕЛИЈА: Ја чекам змаја да дође по мене. И ја одох одавде, из ове ноћне море, право у широке степе, у Сибир, драги моји просци, у чисти бели Сибир да у тајги живим са ловцима, да се дружим са белим медведима и сребрним лисицама. Ја овде не могу више, гуши ме ваш кисели воњ, тако сте дроњави и прљави, а ја... Мене висине вуку. Предамном је цео живот, па тек сам завршила малу матуру и ја сад идем у широк, бели свет где има ваздуха и свежине, где се слободно дише, где ме не гуши примитивизам, егоизам и ваша поквареност. Овде глупост царује.

НИКОЛА: Али, мамо, ако ниси мртва негде у буцаку, ако си заиста ти а не нека приказа, онда немаш право да нас оставиш. Ми смо твоја деца и ако ти сад одеш то је као да нас никад ниси ни родила. Ко ће онда да наследи Арсина имање, чему све онда, оволики напори да ти останеш удовица а ми наследници.

АНЂЕЛИЈА: Нико неће моћи мене да заустави. Никакви разлози, логика која је против мога живота. Ништа, драги моји. Ни деца рођена, ни деца нерођена. Уосталом, шта се мене тиче да ли сте се ви уопште родили или сте плод фантазије моје младалачке шизофреније.

НИКОЛА: Али, мамо, ми те волимо. Желимо да те сахранимо поред татиног леша и да ти на истом гробу, испод каменог анђела засадимо бокор георгина, да ти долазимо на задушнице и да ти наш парох редовно чати парастос. Кол'ко кошта да кошта, паре за попа не жалимо. Само не можемо да дозволимо да те сад неки непознати кочијаш од нас украде и одвезе у непознати свет.

ЈОВАН: Све је релативно, мамо. Ваздуха има свуда само што ми имамо различите рефлексе за дисање. Негде се гушимо, а негде ширимо плућа, као галеб крила, што не зависи ни од количине, ни чистоће ваздуха.

- НИКОЛА: Тако је Јоване, брате мој мили, све, па и сам живот зависи од предрасуде о њему. Зар није наша цветна Шумадија неупоредиво лепша од хладних и пустих предела у којима се смрзавају чак и они који носе дебеле бунде, па и сопствена крзна у којима их мајке рађају.
- ЈОВАН: Нама не треба, ми смо деца природе, можда мало више огрезли у цивилизацији, зато што она није за нас, грађане природе, зато што ми њу не разумемо, нити она разуме нас. Чак се и Немци овде боље осећају него у Немачкој.
- ЈОЛАНДА: То је зато што су Нијемци сељаци!
- КАРАКТЕР: Осим тога Кочијаш нема права на тебе, девојко. Ја не знам шта је било у прошлости, али знам да је пао на испиту из математике, код твога покојника.
- ШАМПИОН: Ти си тражила да га он обори, толико ти је био одвратан. А сад...
- ТРОПАР: Ех, жене су превртљиве!
- ШАМПИОН: *(Пева)*
“Жена је варљива,
Мање ил’ јаче,
Било да плаче.
Или се смеје...”
- АНЂЕЛИЈА: Али, ја тада нисам знала да је он змај, а не дроњави просац, као остали. Моћан, крилат, и може да ме носи на леђима право међу беле облаке који се увијају пред његовом силином као под олујним ветром који их немилосрдно гони преко неба. Ја сам њега упознала у Ватрогасном дому и многе су године прошле од тада, али мене је валцер подсетио на моју младост и снове моје младе.
Ја не припадам вама, ја припадам вечној љубави која се никад не гаси, него букти у мени као логорска ватра младости.
Мене су моји синови убили а ја ипак нисам мртва, прешла сам у другу димензију, спремна на вратоломне авантуре, а не за сахрану у гробу крај мртвог старца. Он ме је једном уграбио, али ја више нећу поновити своју грешку, зато, између богатства и слободе бирам слободу, између смрти и живота, живот вечни у љу-

бавној машти мога Кочијаша. Једва чекам да дође да ме носи. Да ме носи где он хоће јер ја имам поверења у сваку будућност, па и сопствену.

Хајде, Харалампије, дођи брзо, не могу више да те чекам, бојим се да ме ови младу јастуком не убију као што су угушили свога оца. Ако је он мртав, то не значи да сам ја осуђена на хладан гроб у друштву мог покојника.

ТРОПАР: Али, ви се варате, госпођо, он није змај, као што се представља својим клијентима, он је обичан гробар, као и ја, само што је мој шеф. Не ради лопатом већ мртвачким кочијама превози наше муштерије до ње. А тамо, тамо вас ја чекам. Не брините. Бићу нежан са вама, иако сте одбацили моју кандидатуру и чак сте ми персону увредили.

Оркестар свира њуш!

На сцену улази Кочијаш, њоново обучен у козје коже. За њим иду четвори ценџилмена у фраковима, цилиндрима и лејџир машинама. Они између себе носе носила украшена црном свилом на којој су белим концем извезени анђели.

КОЧИЈАШ: Нежно, нежно, госпођо! Ако се цилита и рита, то је само привид. Зато је нежно спустите на носила и пренесите до кочије.

ПОГРЕБНИК: А с овим, што се овде извалио на одру, шта ћемо?

КОЧИЈАШ: *(Разгледа Арсенија сџручним њогледом)*
Тај још није спреман за пут.

НИКОЛА: Како није? Зар не видите да више не дише?

КОЧИЈАШ: *(Сџави Арсенију руку на џруди)*
Можда и не дише, али му срце још није стало. Видиш да нема зелену ауру око главе, као ваша мама. Она је дефинитивно обрађена и спремна за пут. Он је још присутан, иако изгледа одсутно. Ту је наша обавеза веома јасна. Потенцијалне путнике не узимамо у поступак. Наша професија је заснована на стрпљењу. Полако, сви ће доћи на ред. Укрцавамо само спремне за пут. За њега још има времена. Доћи ћу кад све буде завршено.

АНЂЕЛИЈА: *(Прекорно)*
Хари, Хари, па је ли то била моја перспектива с тобом?

КОЧИЈАШ: Е, Анђелијо, горска вило моја. Ако се само осврнеш, видећеш да је твоја перспектива већ иза тебе. Време је прохујало. То што ми не примећујемо његов брзи прелет с краја на крај нашег живота, не значи да оно објективно стоји као у нашем субобјективном сећању. Сви сми ми само путници, додуше обезглављени, али незадрживи.

АНЂЕЛИЈА: Жао ми је да га оставим самог у овом зверињаку.

КОЧИЈАШ: Ех, кад време дође свом крају, све се преобрази и искаже супротну природу. Тада зец прождире вука, лав бежи од миша, а медведима пчеле отимају мед. Да сам на твом месту ја бих се више забринуо за своју децу. Они јесу зликовци, али шта је то према судбини. Никад не знамо кад ће жртва почети да тамани своје целате. Све је на овом свету подложно мутацији. Ево, твоји недавни просци ће сада формирати погребну поворку. Додуше њихова осећања су непредвидива. Можда се неко, који споља неутешно рида, унутра дави хистеричним смехом. Јер живот није трагедија, како то светска литература замишља. Овде је реч, драга моја, о комедији. Зато и позивам све присутне који имају херца за необуздани смех да стану у ред и покажу одговарајуће стрпљење. Идемо, господо, идемо! Иако је толеранција наша девиза, то не значи да времена имамо на претек. Комедија е финита! Капела!

Просци иза носила формирају њо̀гребну њоворку.

КАРАКТЕР: Ја разумем деликатност ситуације, али не могу да не протестујем! Ово је нека ујдурма Арсина, да нас проклето ђаво намами обећањима и на крају претвори у магарце. Живу девојку сахрањују, само да је не би удали за мене.

КОПИЛЕ: Е, госин Карактере, толико је ствари у свету које нисмо у стању да схватимо, па како онда да разумемо што нам неко претвара живот у позориште. Па бар да је тужно, да знамо зашто плачемо, него није ни смешно па ми је неки грч дошао под груди, и све ми се чини да ћу и ја да престанем да дишем од муке.

- ЈОВАН: *(Сћиресе се од сћираха)*
Ки да је, не дај Боже, од самог нечастивог.
- НИКОЛА: И све што уз тај леш иде. Јел' да?! Тол'ке паре, куће и имање, стоку и раднике. Пола Шумадије! Зар ми нисмо наследници?
- ЈОВАН: Мени не треба ништа!
- ЈОЛАНДА: Али мени треба, Јоване. Своју младост сам овде искапала, мојим сузама је натопљен сваки његов динар. Мени припада велики део.
- ГЛОРИЈА: А мени, сејо?
- ЈОЛАНДА: И теби, и теби. Ти си му држала руке.
- ГЛОРИЈА: А ти ноге.
- ЈОВАН: Ти си му притискао јастук на уста.
- НИКОЛА: А ти?! Где си ти био?
- ЈОВАН: У ћошку! У ћошку, нем од ужаса пред вашим злочинем.
- НИКОЛА: Ех, ако се тата пробуди ликвидираће прво тебе. Што га ниси од нас заштитио.
- ЈОВАН: Али, зашто? Зашто мене? Ја се у ваш злочин нисам мешао.
- ЈОЛАНДА: Сем, што си викао: "Убијте, цукелу! Убијте скота!"
- ЈОВАН: Али, ти не знаш, Јоле, како је моје срце тада било у паници. Морао сам вербално да се солидаришем са вама. Да се не окренете против мене.
- НИКОЛА: Ако мислиш да ћеш се само ти извући грдно се вараш.
(Узима јасћук)
- ЈОЛАНДА: Да кажемо да смо га притисли зато што је хтио баба да убије. Држ' га, Глорија!
- Јоланда и Глорија га хваћују за руке. Никола му љилази са јасћуком у рукама.*
- ЈОВАН: *(У љаници)*
Тато! Пробуди се, тајо! Ови хоће са мном као са тобом. Ја нисам крив, фата! Они су мене натерали да се са њима солидаришем. Фата! Их либе дих!
- Аrsa лежи укочено. Свећлосћ се љолако баци. Кроз ехо чује се љонављање речи на немачком: "Их либе дих! Их либе дих!"*

КРАЈ